ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ

ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ

www.charhdikala.com

DAILY CHARHDIKALA, NEW DELHI

Email : charhdikala@gmail.com

ਬਾਨੀ : (ਸਵ:) ਗਿ: ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ : ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਦਰਦੀ' ਸੰਪਾਦਕ : ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ

ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ: ਜਲ ਸੈਨਾ ਵੱਲੋਂ 47 ਭਾਰਤੀ ਮਛੇਰੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਉੱਤਰੀ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਤਲਾਈਮੰਨਾਰ : ਉੱਤਰੀ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਤਲਾਈਮੰਨਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ 47 ਭਾਰਤੀ ਮਛੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਟ੍ਰਾਲਰ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਟਾਪੂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੱਛੀ ਫੜਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ।

ਇਹ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਮੰਨਾਰ ਅਤੇ ਡੇਲਫਟ ਸਮੁੰਦਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਲਮੇਲ ਗਸ਼ਤ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਅਕਾਸਾ ਏਅਰ ਵੱਲੋਂ ਬੁਕਿੰਗ ਤੇ ਚੈੱਕ ਇਨ ਬੰਦ; ਲੋਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ , 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਕੰਪਨੀ ਅਕਾਸਾ ਏਅਰ ਨੇ ਅੱਜ ਆਪਣੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਲਈ ਚੈੱਕ-ਇਨ ਅਤੇ ਬੁਕਿੰਗ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਕਾਸਾ ਏਅਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਸਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਕੁਝ ਅਨਲਾਈਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬੁਕਿੰਗ, ਚੈੱਕ-ਇਨ ਆਦਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।'

PRGI (RNI) Regd. No. 57283/1994 ਸਾਲ/ year 30 ਅੰਕ ਨੰ. Volume No : 280 ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 10 ਅਕਤੂਬਰ, 2025, Friday 10 October, 2025 ਮੁੱਲ/Price in Rs. 2 ਰੁਪਏ, ਕੁਲ ਪੇਜ/Total Pages 8 ਫੋਨ ਨੰ. : 23353936

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਬਿਹਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼

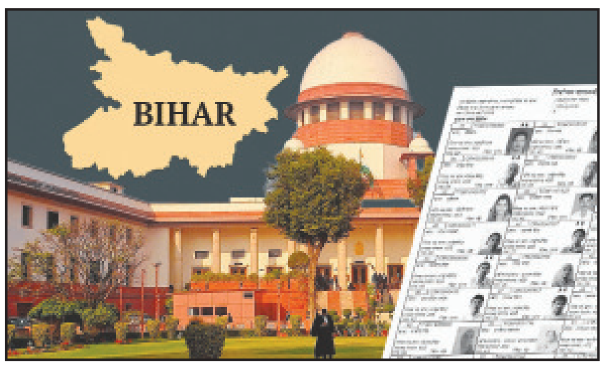

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਜ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾ ਅਥਾਰਟੀ (ਬੀ ਐਸ ਐਲ ਐਸ ਏ) ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੇ। ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਧਾਈ (ਐਸਆਈਆਰ) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੱਢੇ ਗਏ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਜੋਯਮਾਲਿਆ ਬਾਗਚੀ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾ ਅਥਾਰਟੀ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪੈਰਾ-ਲੀਗਲ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬਾਹਰ ਕਿਉਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਨਾਂ ਕੱਢਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਹੈ।

ਜ਼ੂਬਿਨ ਗਰਗ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੀ ਐਸ ਓਜ਼ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ: ਪਤਨੀ

ਗੁਹਾਟੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਗਾਇਕ ਜ਼ੂਬਿਨ ਗਰਗ ਦੀ ਪਤਨੀ ਗਰਿਮਾ ਸੈਕੀਆ ਗਰਗ ਨੇ ਅੱਜ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ੂਬਿਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ (ਪੀ ਐਸ ਓ) ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋ ਪੀਐਸਓ ਨੰਦੇਸ਼ਵਰ ਬੋਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੀਨ ਬੈਸ਼ਿਆ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਤੋਂ 1.1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗਰਿਮਾ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ੂਬਿਨ ਨੇ ਪੀ.ਐਸ.ਓਜ਼ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੀ ਐਸ ਓਜ਼ ਕੋਲ ਸਾਰੇ ਬੈਂਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਡਾਇਰੀ ਵੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਹਿੰਸਾ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਦੀਵਾਲੀ ਲਈ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਜੈ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੋ 2021 ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਹਿੰਸਾ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੈ, ਨੂੰ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਦੀਵਾਲੀ ਮੌਕੇ ਲਖੀਮਪੁਰ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਜੌਏਮਾਲਾ ਬਾਗਚੀ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੀਵਾਨੀ ਮਨਾਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਉਥੇ ਸਿਆਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕੱਠ ਜਾਂ ਜਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸਿਧਾਰਥ ਦਵੇ ਨੇ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਦੀਵਾਲੀ ਲਈ ਲਖੀਮਪੁਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਦਵੇ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮੁਵੱਕਿਲ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਭਾਰਤ-ਯੂਕੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ: ਮੋਦੀ

ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੇਤ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੌਦੇ

ਫੋਟੋ:ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ) :ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੀਰ ਸਟਾਰਮਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹਮਰੁਤਬਾ ਕੀਰ ਸਟਾਰਮਰ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਣਨੀਤਕ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ?ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਨੂੰ ÷ਕੁਦਰਤੀ ਭਾਈਵਾਲ÷ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਲੋਕਤੰਤਰ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਵਰਗੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੀਰ ਸਟਾਰਮਰ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਟੈਰਿਫ ਯੁੱਧ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚੇ।

ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨੌਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੈਂਪਸ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਊਥੈਂਪਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ ਕੈਂਪਸ ਦਾ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬੈਚ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੇ ਫਲਾਇੰਗ ਇੰਸਟ੍ਰਕਟਰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਇਲ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੇਨਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਤਾਲਮੇਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ, ਪ੍ਰਤਿਭਾ-ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ-ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਯੂਕੇ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਣਿਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜੀ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦਾ ਸਹਿ-ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਯੂਕੇ-ਅਧਾਰਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕੈਂਪਸ ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਯੂਕੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੌਦੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਟਾਰਮਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਯੂਕੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਿੱਚ ਬੇਅੰਤ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ।ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਯੂਕੇ ਦੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਖੋਜ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਤੇ ਪੈਮਾਨੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।"

ਨਾਜ਼ੁਕ ਖਣਿਜ (ਜੋ ਕਿ ਫ਼ੌਜੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਬਾਰੇ ਮੋਦੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਣਿਜਾਂ 'ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਇੱਕ ਇੰਡਸਟਰੀ ਗਿਲਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਆਬਜ਼ਰਵੇਟਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਕੈਂਪਸ ਆਈਐਸਐਮ ਧਨਬਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਸਟਾਰਮਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤ-ਯੂਕੇ 'ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪਹਿਲਕਦਮੀ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਯੂਕੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ।'

ਦੋਵਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ 'ਇੰਡੀਆ-ਯੂਕੇ ਆਫਸ਼ੋਰ ਵਿੰਡ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ' ਅਤੇ 'ਕਲਾਈਮੇਟ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਫੰਡ' ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਜਲਵਾਯੂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਏ.ਆਈ. ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉੱਦਮੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਲ ਸੈਨਾ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਬੈਟਲ ਗਰੁੱਪ ਅਰਬ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕਫ਼ ਸਿਰਪ ਵਿਵਾਦ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. 'ਤੇ 10 ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿਨੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਫ਼ ਸਿਰਪ ਕਾਰਨ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸੀਬੀਆਈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਭਲਕੇ 10 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗਾਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪੀਆਈਐਲ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਡਰੱਗ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਆਂਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਮਾਹਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।ਪੀਆਈਐਲ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕਫ਼ ਸਿਰਪ ਕਾਰਨ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੀਆਂ ਐਫਆਈਆਰ'ਜ਼ ਅਤੇ ਜਾਂਚਾਂ ਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਹੋ ਸਕੇ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚਾਂ ਕਾਰਨ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਣਗਹਿਲੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਗਲੀ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਨ.ਏ.ਬੀ.ਐਲ-ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ੱਕੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇਪਣ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਮੁਤਾਕੀ ਪਹੁੰਚੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਭਾਰਤ-ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਨਵਾਂ ਹੁਲਾਰਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਮੁਤਾਕੀ ਵੀਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦੌਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ. ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਗੇ।ਐਕਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਸਰਕਾਰ ਅਫਗਾਨ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਮੌਲਵੀ ਅਮੀਰ ਖਾਨ ਮੁਤਾਕੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹਾਂ।' ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਮੀਰਾਤ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਜਨਸੰਪਰਕ ਮੁਖੀ ਜ਼ਾਇਆ ਅਹਿਮਦ ਤਕਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਤਾਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ. ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਗੇ, ਨਾਲ ਹੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਗੇ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ 'ਚ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਬਦਲਾਅ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਜ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਬਦਲਾਅ ਤੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿੱਖਿਆਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਸੰਜੈ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਆਲੋਕ ਅਰਾਧੇ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਵਾਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ।ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਬਦਲਾਅ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਵਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (ਜਬਰ ਜਨਾਹ) ਅਤੇ 506 (ਅਪਰਾਧਿਕ ਧਮਕੀ) ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 (ਜਿਨਸੀ ਹਮਲੇ) ਤਹਿਤ 15 ਸਾਲਾ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

ਬਿਹਾਰ ਚੋਣਾਂ: ਪਾਰਟੀਆਂ ਏ ਆਈ ਆਧਾਰਿਤ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ: ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਏ ਆਈ) ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਲਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਅੱਜ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਜਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਸਟਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਕਿ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਏ ਆਈ ਜਨਰੇਟਿਡ ਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚੋਣ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਏ ਆਈ ਆਧਾਰਿਤ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦੋ ਪੜਾਵਾਂ 6 ਅਤੇ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਅਤੇ 14 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਡੀ.ਜੀ.ਸੀ.ਏ. ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ

ਇੰਡੀਗੋ ਏਅਰਲਾਈਨ 'ਤੇ ਠੋਕਿਆ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਸਿਵਲ ਏਵੀਏਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਡੀ.ਜੀ.ਸੀ.ਏ. ਨੇ ਪਾਇਲਟ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਕਮੀਆਂ ਲਈ ਇੰਡੀਗੋ 'ਤੇ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇੰਡੀਗੋ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 26 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਏਵੀਏਸ਼ਨ (ਡੀ.ਜੀ.ਸੀ.ਏ.) ਤੋਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਸੰਬੰਧੀ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਇਲਟ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਯੋਗ ਸਿਮੂਲੇਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।ਏਅਰਲਾਈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੰਡੀਗੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ।

ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਠੰਢੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ ਹਲਕੀ ਠੰਢ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ) : ਦਿੱਲੀ-ਐਨਸੀਆਰ ਵਿੱਚ ਮੌਸਮ ਬਦਲਣ ਲੱਗਾ ਹੈ।ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਠੰਢੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਹਲਕੀ ਠੰਢ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਦਿੱਲੀ-ਐਨਸੀਆਰ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਹੁਣ 22 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਹੈ।ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਲੋਕ ਥੋੜ੍ਹੀ ਠੰਢ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ। ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਤਾਪਮਾਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।ਉੱਥੋਂ ਠੰਢੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਠੰਢ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਠੰਢੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਪਮਾਨ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਦੇਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਟੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਸਰਦੀ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਮੌਸਮ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਧੁੱਪ ਵਾਲਾ ਰਹੇਗਾ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 9 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਪਮਾਨ 28 ਤੋਂ 30 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰਹੇਗਾ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ 20 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। 14 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ, ਦਿਨ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੱਧ ਕੇ 35 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਤ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 20 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੱਕ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਤਾਂ ਠੰਢੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਿਨ ਗਰਮ ਰਹਿਣਗੇ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 9 ਤੋਂ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ-ਐਨਸੀਆਰ ਵਿੱਚ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਮੌਸਮ ਖੁਸ਼ਕ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਨਮੀ ਘੱਟ ਰਹੇਗੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਠੰਢ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਧੇਗੀ, ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਵਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਏਅਰ ਕੁਆਲਿਟੀ ਇੰਡੈਕਸ (ਏ.ਕਿਊ.ਆਈ.) ਇਸ ਸਮੇਂ 137 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 'ਦਰਮਿਆਨੀ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪੱਧਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਧਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵੀ ਵੱਧ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਜਵੰਦਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਤੇ ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣੇ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਦਾ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਕ ਹਾਦਸਾ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂ ਬਣੇ। ਜਦੋਂ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿੱਚ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਰਾਈਡ ਉੱਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਦੋ ਸਾਨ੍ਹ ਭਿੜ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਆਪ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੋਰਟਿਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਕਈ ਦਿਨ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਟੈਕਸ ਵੀ ਲੈਂਦੀਆਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਦੋਵਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦੇ ਕੁੱਤੇ, ਗਾਵਾਂ, ਬਲਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਅਚਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਦੌਰਾਨ, ਜਦੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੜਕ 'ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਸਰ, ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ, ਜਾਨਵਰ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਨਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਲੇਨ ਬਦਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਵਾਹਨਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਵਾਰਾ ਬਲਦ ਜਾਂ ਕੁੱਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੈਦਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਵਾਹਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਪਹੀਆ ਵਾਹਨ ਸਵਾਰ ਆਪਣਾ ਸੰਤੁਲਨ ਗੁਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤੇ ਅਕਸਰ ਟੋਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ। ਇਹ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕੰਟਰੋਲ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਆਵਾਰਾ ਜਾਨਵਰਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਫ਼ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸਦੇ ਡੂੰਘੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਅਵਾਰਾ ਜਾਨਵਰ ਅਕਸਰ ਟਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਲਣ ਦੀ ਖਪਤ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। **ਡਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ:** ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਵਾਰਾ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਵਾਰਾ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਊ ਆਸ਼ਰਮ ਜਾਂ ਆਸਰਾ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਨਿਯਮਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਬਿੱਲੀਆਂ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਨਸਬੰਦੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਸਪੇਇੰਗ ਅਤੇ ਨਿਊਟਰਿੰਗ) ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਵਾਰਾ ਜਾਨਵਰਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਆਸਰਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੇਖਭਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਾੜ ਅਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਖੈਰ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂ ਇਕ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਜੋਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਜੋਸ਼ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

-ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੀਰ ਸਟਾਰਮਰ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੌਰੇ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਆਸ਼ਾ ਦੀ ਕਿਰਨ

ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਮੋਦੀ-ਸਟਾਰਮਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ

ਪ੍ਰੋ. ਡਾ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰੱਤੂ
ਮੋ: 9478730156
ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ

ਅੱਜ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ 2025 ਵਾਲੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬ੍ਰੈਕਸਿਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੁਲਾਈ 2025 ਵਿੱਚ ਪੀਐੱਮ ਮੋਦੀ ਦਾ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੌਰਾ ਇੱਕ ਮਾਈਲਸਟੋਨ ਸੀ। ਚੈਕਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਐਗਰੀਮੈਂਟ (ਐੱਫਟੀਏ) 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਬਾਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਨੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲਜ਼ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸਕੀ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਟੈਰਿਫ ਘਟਾਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ॥4.8 ਬਿਲੀਅਨ ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਵਧੋਤਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 9 ਅਕਤੂਬਰ 2025 ਨੂੰ, ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਰੰਗੀਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੀਰ ਸਟਾਰਮਰ ਦਾ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਟਾਰਮਰ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰਕ ਦੌਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਜੁਲਾਈ 2025 ਵਿੱਚ ਪੀਐੱਮ ਮੋਦੀ ਦੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੌਰੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਆਇਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਫੇਰੀ ਹੈ ਜੋ ਉਮੀਦਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ।

ਇਥੇ ਕਈ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੰਭੋ ਵਪਾਰਕ ਟੀਮ ਨਾਲ ਆਏ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸੀਈਓਜ਼ ਨੇ ਨਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰੇ ਦਾ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਉੱਚ ਟੈਰਿਫਾਂ (50% ਤੱਕ) ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਵਪਾਰਕ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਵਰਦਾਨ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਜੋ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵਪਾਰਕ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਸਮਝੌਤੇ, ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਲਾਭ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖੀ ਉਮੀਦਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਅੱਜ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ 2025 ਵਾਲੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬ੍ਰੈਕਸਿਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੁਲਾਈ 2025 ਵਿੱਚ ਪੀਐੱਮ ਮੋਦੀ ਦਾ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੌਰਾ ਇੱਕ ਮਾਈਲਸਟੋਨ ਸੀ। ਚੈਕਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਐਗਰੀਮੈਂਟ (ਐੱਫਟੀਏ) 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਬਾਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਨੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲਜ਼ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸਕੀ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਟੈਰਿਫ ਘਟਾਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ॥4.8 ਬਿਲੀਅਨ ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਵਧੋਤਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਉਦੋਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਨ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਟਾਰਮਰ ਦਾ ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਇਸ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਫਾਰਨ ਮਿਨਿਸਟਰੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦੌਰਾ 'ਵਿਜ਼ਨ 2035' ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਰੱਖਿਆ, ਜਲਵਾਯੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਗਲੋਬਲ ਫਿਨਟੈਕ ਫੈਸਟ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਪੀਐੱਮ ਨੇ ਕੀਨੋਟ ਐਡਰੈੱਸ ਦਿੱਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਡਿਜੀਟਲ ਨਵੀਨਤਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਟਰੰਪ ਟੈਰਿਫਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਗਸਤ 2025 ਵਿੱਚ ਲਾਏ ਗਏ 50% ਟੈਰਿਫ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਆਟੋ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੇ ਨਵੇਂ ਵਪਾਰਕ ਸਾਥੀ ਲੱਭਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਨਾਲ ਐੱਫਟੀਏ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਏਜੰਸੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਡੀਲ ਟਰੰਪ ਦੇ ਟੈਰਿਫਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਿਆਂ ਨਾਲ ਆਈ ਹੈ, ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਵਧਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਅੱਜ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕੀਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਿਜ਼ਨਸ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਟਾਰਮਰ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, ਜੁਲਾਈ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਵਾਪਸੀ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ।ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਿਨਟੈਕ, ਗ੍ਰੀਨ ਐਨਰਜੀ ਅਤੇ ਐੱਡੂਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਫੋਕਸ ਰਿਹਾ। ਉਧਰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਨੇ ਦਿੱਲੀ-ਹੀਥਰੋ ਵਿਚਕਾਰ ਤੀਜੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਫਲਾਇਟ ਐਲਾਨੀ ਅਤੇ ਮੈਨਚੈਸਟਰ ਏਅਰਪੋਰਟ ਨੇ ਨਵੀਂ ਡਾਇਰੈਕਟ ਰੂਟ। ਵਪਾਰਕ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਈਓ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੌਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ 3000 ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀਜ਼ਾ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ, ਪਰ ਸਟਾਰਮਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਵੀਜ਼ੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਗੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਛੋਟੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵੀਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਟੈਕਸ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਹੈ।

ਇਸ ਡੀਲ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਪਹੁੰਚ ਵਧਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਟੈਕਸਟਾਈਲ, ਜੈਮਜ਼ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਗੁਡਜ਼ ਦੀ ਨਿਰਯਾਤ ਵਧੇਗੀ। ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਡੀਲ ॥25.5 ਬਿਲੀਅਨ ਵਧੋਤਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ। (ਸ਼ਬਦ ਗਿਣਤੀ: 456, ਕੁੱਲ: 1596) ਵਪਾਰਕ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ: ਟਰੰਪ ਟੈਰਿਫਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਉਮੀਦ ਟਰੰਪ ਟੈਰਿਫਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਿੱਲ੍ਹਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਅਲ ਜਜ਼ੀਰਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ 50% ਟੈਰਿਫ ਨੇ ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗਾਰਮੈਂਟ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਨਾਲ ਐੱਫਟੀਏ ਇੱਕ ਬਚਾਅ ਹੈ। ਬਲੂਮਬਰਗ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਡੀਲ ਕਾਸਮੈਟਿਕਸ, ਵਹੀਕਲਜ਼ ਅਤੇ ਅਲਕੋਹਲ 'ਤੇ ਟੈਰਿਫ ਘਟਾਏਗੀ, ਜੋ ਨਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਿਆਏਗੀ। ਸਟਾਰਮਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੀਲ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਪਾਰਕ ਵਧੋਤਰੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗ੍ਰੀਨ ਐਨਰਜੀ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਧਣਗੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਆਈਟੀ, ਫਿਨਟੈਕ ਅਤੇ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਵਿੱਚ। ਬੀਬੀਸੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਡੀਲ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੀਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਆਇਤ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਭ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ 15 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੌਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗਾਰਮੈਂਟ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਸੈਕਟਰ ਟਰੰਪ ਟੈਰਿਫਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ, ਪਰ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਨਾਲ ਡੀਲ ਨੇ ਨਵੇਂ ਬਜ਼ਾਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਹੁਣ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਲਈ ਨਿਰਯਾਤ ਵਧਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।ਐੱਕਸਟੀਏ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਟੀਪੀਏ (ਇੰਡੀਆ-ਈਐਫਟੀਏ) ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਨਰਸਾਂ ਅਤੇ ਆਕਾਊਂਟੈਂਟਾਂ ਲਈ ਮੋਬਿਲਿਟੀ ਵਧਾਏਗਾ। ਪੀਯੂਸ਼ ਗੋਇਲ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ 10 ਲੱਖ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ।

ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਫਿਨਟੈਕ ਅਤੇ ਬਾਇਓਮੈਡੀਕਲ ਵਿੱਚ ਮੌਕੇ ਵਧਣਗੇ। ਡਾਕਟਰ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕੈਬਨਿਟ ਡਿਸੀਜ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਇਓਮੈਡੀਕਲ ਰਿਸਰਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਧੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫੰਡਿੰਗ। ਗਾਰਡੀਅਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਟੈਰਿਫਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੰਮਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਹ ਡੀਲ 70% ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੌਰਾ 'ਵਿਜ਼ਨ 2030' ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ 'ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਵਧੇਗਾ। ਪਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਵੀਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਟੈਨਸ਼ਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ ਬਣਾਏਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ। ਉਪਸੰਹਾਰ: ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਅਧਿਆਏ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ: ਇਹ ਦੌਰਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਪਾਰਕ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ-ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੋਸਤੀ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਛੂਹੇਗੀ।

ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬੇ ਭਰੋਸਗੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿੱਚ !

ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਵੈਤ
98147 34035

- ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਨਿਰਾਸ਼
- ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਫਿਰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਤਰੇੜਾਂ
- ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਝੀਂਡਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰੇ ਖਰੇ
- ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਮੈਂਬਰ ਝੀਂਡਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲੇ
- ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਮਿਟ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਤਰੇੜਾਂ
- ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੁਧਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਗਲ ਲਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਤਰੇੜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਲਕੀਰ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਡੂੰਘੀ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਸਟੇਟ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੋ ਫਾੜ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਿਆਣੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਖੱਖੜੀਆਂ ਕਰੇਲੇ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਲਈ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਉੱਠਿਆ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2014 ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਉੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੋਗਾ ਪਾਇਆ ਪਰ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਬੂਰ ਨਾ ਪੈ ਸਕਿਆ। ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਮੋਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਲੀਡਰਾਂ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੰਡਾ ਅਤੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨਲਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੋਣ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ ਤਾਜ ਸਜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹੋਈ ਪਰ ਮੈਂਬਰ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨੱਚਦੇ ਗਏ। ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਦੇ ਸਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਾ ਤਾਜ ਸੱਜ ਗਿਆ। ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਦਾ ਹਾਲੇ ਚਾਅ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਲੀਹ ਉਤੇ ਆਉਣ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 17 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬੇ ਭਰੋਸੇਗੀ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਝੀਂਡਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 29 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ 29 ਵਿੱਚੋਂ 13 ਦੇ ਖਿਸਕ ਜਾਣ ਨਾਲ ਝੀਂਡਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਮਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇੰਨੀ ਛੇਤੀ ਦੋ ਫਾੜ ਹੋਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੋਰ ਵੀ ਤਿੜਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਜੋ ਗੁੱਲ ਖਿਲਾਏ ਸਨ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਏ ਸਨ, ਆਪ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੇ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਉਲਝ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 25 ਵਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਮਰਹੂਮ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਪੇਚਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਮੁੜ ਹੱਥ ਜੁੜ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਹੋਈ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੜਕਿਆ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਧੜੇ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫ਼ਸੀਲ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ । ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਅੱਧ-ਪਚੱਧੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਲਾ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿੱਠ ਦਿਖਾਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਰ ਵੀ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹ ਝੋਲੀ ਤਾਂ ਪਵਾ ਲਏ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਤਨਖ਼ਾਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਰਗਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਬ ਉੱਚ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਵਕਾਰ ਵੀ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਗਾਵਤ ਕਰਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ ਹਨ । ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕਾਬਲ ਦੱਸ ਕੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੰਦੀ ਨੀਅਤ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਕੱਦ ਹੋਰ ਵੀ ਛੋਟਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜੋ ਗਠਨ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਹ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਸਨ ਹੁਣ ਉਹ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਘੂਰੀ ਵੱਟਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਕੇ ਬੀਬੀ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ। ਬੀਬੀ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਹਨ, ਨੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਭਟਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ । ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਨੂੰ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪੈਂਦਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਗੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਕਰ ਲਈਏ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਸਟੇਟ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਫ਼ਾਦ ਛੱਡ ਕੇ ਕੌਮ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਕੁਰਾਹੇ ਪਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰ ਕਿ ਇੱਕ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਲੈ ਆਉਣ। ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਪੰਥ, ਪੰਜਾਬ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਕਾਹਲੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਗਲੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ ਹੈ।

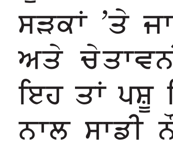

ਡਾ. ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ
ਮੋ: 98156-20515

ਹਾਏ ਪਰਾਲੀ ! ਤੋਬਾ ਪਰਾਲੀ

ਕਾਸ਼ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਲਾਭਕਾਰੀ ਉਦਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ!

ਸਤੰਬਰ-ਅਕਤੂਬਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਹਲਚਲ, ਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਚੁੰਜ-ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਿਖਾਵਾ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਲਾ ਲੈਣ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਆਰੰਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਹਿਕਮਾ, ਆਪੂੰ ਕਰੈਡਿਟ ਲੈਣ ਖ਼ਾਤਿਰ ਪਰਾਲੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅੰਕੜੇ ਜੁਟਾਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਾਣੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਖਸ, ਗਰੁੱਪ, ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਸਾਂਭੀ ਤਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਵੱਧ ਪਰਾਲੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰੋਗੇ? ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਦੇ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਕੀ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ? ਕਿਤੇ ਬਿੱਲੇ ਲੱਗੀ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਟਰਾਲਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ, ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਚਿਆ? ਪਚਾਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਲੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਲਿਆ ਖੇਤ, ਇਸ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਈ ਹੈ? ਥਾਂ-ਥਾਂ ਰੁਲ ਰਹੀ ਪਰਾਲੀ, ਬਿਨਾਂ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦੇ ਸੜ ਰਹੀ ਪਰਾਲੀ, ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਸਾੜ ਰਹੀ ਇਹ ਪਰਾਲੀ? ਹਾਏ ਇਹ ਪਰਾਲੀ! ਤੋਬਾ ਇਹ ਪਰਾਲੀ!!

ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਵਿਚੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਪਰਾਲੀ ਹੇਠ ਦਫ਼ਨ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਕਰਾਂਗੀ ਪਰ ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਚੀਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਗਣੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ, ਨਾਸਾ ਤੱਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ? ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪਰਾਲੀ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ, ਉਲੰਘ ਕੇ, ਸਿੱਧਾ ਦਿੱਲੀ ਕਿਵੇਂ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ? ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਡੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾਉਣ, ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਲ ਐਂਟਰੀਆਂ ਤੱਕ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵਰਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਲੀ ਸਮੇਟਣ ਤੇ ਸਾਂਭਣ 'ਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ, ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਉਸ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ, ਧਮਕਾਉਣ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਵੱਧ ਚੌਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ., ਹਰਿਆਣਾ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਹਨ ਪਰ ਸਭ ਨੂੰ ਇਉਂ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਸਾੜਦੇ ਹਨ। ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਈਰਖਾ ਤੇ ਨਿੰਦਾ ਵਧੇਰੇ ਤੀਬਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚੁਭਦਾ ਹੈ- ਆਪਣੀ ਵੱਖਰਤਾ, ਵਿਭਿੰਨਤਾ, ਵੰਨ ਸੁਵੰਨਤਾ ਅਤੇ ਵਿਵਧਤਾ ਕਾਰਨ।

ਇਕ ਮੋਟੇ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਚੀਨ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ 211 ਮਿਲੀਅਨ ਮੀਟਰਕ ਟੰਨਜ਼ ਚੌਲ ਉਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 104, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ 54, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ 'ਚ 35, ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਖੇ 26, ਥਾਈਲੈਂਡ 25, ਮਿਆਂਮਾਰ 24, ਫਿਲਪੀਨਜ਼ 19, ਬਰਾਜ਼ੀਲ 10 ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ 10 ਮਿਲੀਅਨ ਟੰਨਜ਼। ਖੰਡੀ (ਟਰੌਪੀਕਲ) ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਹੈ, ਇਹ ਜਿਸ ਲਈ ਗਰਮ ਅਤੇ ਹੁੰਮਸ ਭਰਿਆ ਮੌਸਮ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਤਾਪਮਾਨ 25 ਤੋਂ 30 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕੋ! ਜ਼ਰਾ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਵਜ਼ਨ ਪਾ ਕੇ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਜਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਜੂਨ (ਜਦੋਂ ਝੋਨਾ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿਚ 40, 45 ਜਾਂ 47 ਤੇ 48 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਓਥੇ ਬਨਾਵਟੀ (ਖੰਡੀ) ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲਦਲੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਖ਼ਾਤਿਰ (ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ) ਇਸ ਨੂੰ ਐਸਾ ਗਲੇ ਲਾਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਜੂਦ ਦੀ ਵੈਰਨ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬਨਾਵਟੀ ਝੀਲਾਂ ਬਣਾ ਬਣਾ ਕੇ (ਕੱਦੂ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪਾਣੀ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ) ਅਸੀਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੀ ਸਿਰੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਸਹੇੜ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮੱਤ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਜੇਹੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਬਨਾਵਟੀ ਖਾਦਾਂ ਤੇ ਸਪਰੇਅ ਛਿੜਕ ਕੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜ਼ਹਿਰ ਹੀ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇੰਜ, ਦਲਦਲੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ (ਝੋਨੇ) ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀ ਦਲਦਲਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਰੁਕ ਗਈ ਹੈ। ਗੰਨੇ ਤੇ ਕਪਾਹ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਘਟਿਆ ਤੇ ਹਟਿਆ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਕਿਸਾਨ, ਬੀਤੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਹੁਣ ਸੁੱਖ-ਰਹਿਣੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜੂਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਪਨੀਰੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਰੇਹ ਤੇ ਸਪਰੇਅ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਤੰਬਰ-ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਕਟਾਈ ਗਹਾਈ ਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਦੂਜੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ, ਲਗਾਤਾਰ ਰੁਝੇਵਾਂ, ਧਿਆਨ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਵਧਦੀਆਂ ਫੁੱਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੀਰੀ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੋੜੀਂਦਾ। ਸੋ, ਪੰਜਾਬ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਬਣੇ ਜਾਂ ਦਲਦਲਾ (ਖੰਡੀ ਇਲਾਕਾ) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੇਠਾਂ ਪਾਣੀ ਮੁੱਕਣ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਝੋਨੇ ਨਾਲੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ। ਹੁਣ ਰਤਾ ਵਿਚਾਰੀਏ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ ਖੂੰਹਦ ਬਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਾਂ ਫੇਰ ਚੌਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ (ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ) ਕਣਕ ਦਾ ਨਾੜ 21%, ਗੰਨੇ ਦਾ ਫੂਸ 19% ਤੇ ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਬਚਿਆ 13% । ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਐਨੀਆਂ ਪਛੇਤੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ ਸੋ ਕੱਤਕ ਵਿਚ ਬੀਜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਣਕ ਬੜੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਬੀਜੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੁਣ ਝੋਨੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਪਛੜਨ ਕਰਕੇ, ਕਿਸਾਨ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੁੜ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਐਨਾ ਬੇਰਹਿਮ ਤੇ ਬੇਸਬਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਜੇਹੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਲੂਹਣੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਮਿੱਤਰ ਕੀੜੇ ਮਕੌੜੇ ਹੀ ਫਨਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਧਰਤੀ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਬਨਸਪਤੀ ਮਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲਾਗਲੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਾਹਨ ਇਸ ਦੀਜ਼ਦ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਵੀ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਜ ਕੱਲ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਵਾਕਿਫ਼ਕਾਰ ਨੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਤਮਾਮ ਸਾਥੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੱਲ ਟੀ .ਵੀ. ਖਬਰ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ-ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰ-ਪੁਚਕਾਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਸੈਮੀਨਾਰ ਤੇ ਇਕੱਠ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਦਸਤੂਰ ਜਾਰੀ ਹਨ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫਸਰ ਆਪਣੇ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੈਪੀ ਸੀਡਰ ਤੇ ਸੁਪਰ ਸੀਡਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਵੀ ਦਰਸਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ 85% ਜੋਤਾਂ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਕੌਣ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇਊ? ਹਾਂ, ਵੱਡੇ ਜਾਂ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੇ ਇਹ ਖਰੀਦ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਲੈ ਦੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ 'ਨੰਗੀ ਨਹਾਊ ਕੀ ਤੇ ਨਿਚੋੜੂ ਕੀ'? ਗਰੀਬ ਦੀ ਇਥੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹੀ ਬਦਨਸੀਬ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੇ ਜੇਲ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵੀ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਫਜ਼ੂਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਪਰਾਲੀ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ। ਪਰਾਲੀ ਉਥੇ ਇਕ ਉਦਯੋਗ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਬੇ ਹਿਸਾਬ ਦੌਲਤ ਵੀ ਕਮਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵੀ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਾਨ ਲੇਵਾ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਗੈਸਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਵੈਰੀ ਹਨ, ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਪੈਸਾ ਦਾ ਖੌਅ। ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੀਸੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਧਰ ਵੀ ਪਰਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਚਾਰੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਈਥਨੋਲ ਬਣਨ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਟਾਈਲਾਂ ਤੇ ਗਿੱਟੀਆਂ ਬਣਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਭੱਠਿਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਦੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਹਨ। ਇਕਾ ਦੁੱਕਾ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪੈਕਿੰਗ ਤੇ ਮਲਚਿੰਗ ਲਈ ਤੇ ਖੁੰਬਾਂ ਉਗਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਰ ਐਨੀ ਜ਼ਿਅਦਾ ਪਰਾਲ ੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਾਇਆ-ਕਲਪ ਕਰ ਸਕਣ।

ਚੀਨ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤੋਂ ਧਰਤੀ ਹੇਠ ਉਸਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਰਲਾਉਣ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। 2008 ਤੋਂ ਸਾੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਗੈਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹਨ। ਘਰੇਗੀ ਸਮਾਨ, ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਆਈਟਮਾਂ, ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਆਹਲਣੇ, ਗੱਤੇ, ਕਾਗਜ਼, ਸਜਾਵਟੀ ਵਸਤਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥੈਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਪੈਸਾ ਕਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਦਾ ਹਾਲ ਪਹਿਰਿਆ ਸਾਡੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਧਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹਿੱਲਜੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਕੁਝ ਰਿਆਇਤਾਂ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਰਵੋਚ ਅਦਾਲਤ , ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਖੁਦ ਬ ਖੁਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲਾ ਮਾਇਕ ਮਦਦ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਹੌਲਤਾਈ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾ ਕਰਨ। ਪਰਾਲੀ-ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਠੱਲ ਪੈ ਸਕੇ।

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ’ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਜੰਮੂ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ) : ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਮਨੋਜ ਸਿਨਹਾ, ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਗੋਵਿੰਦ ਮੋਹਨ, ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ (ਆਈਬੀ) ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤਪਨ ਡੇਕਾ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨਲਿਨ ਪ੍ਰਭਾਤ, ਕੇਂਦਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ (ਸੀਆਰਪੀਐਫ) ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਜੀਪੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸ (ਬੀਐਸਐਫ) ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਧਰੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੀਰ ਪੰਜਾਲ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ’ਤੇ ਆਖਰੀ ਸਮੀਖਿਆ ਮੀਟਿੰਗ 1 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ’ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ੀਰੋ-ਟੌਲਰੈਂਸ ਨੀਤੀ ’ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਗਾਮ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਰੀ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਸਾਲਾਨਾ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਅੱਜ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ’ਚ ਪੰਜ ਕੁਇੰਟਲ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸਜਾਵਟ

ਗੋਬਿੰਦ ਧਾਮ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 10 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੰਜ ਕੁਇੰਟਲ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਸਵਾ 11 ਤੋਂ ਸਵਾ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦਰਾ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ ਦਾ ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਬਿੰਦ ਘਾਟ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਲਾਨਾ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਮੌਕੇ ਇਸ ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾਗ ਪੰਜ ਕੁਇੰਟਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਤੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਖਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸੁਖ-ਆਸਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ’ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਗੜਵਾਲ ਬੈਂਡ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਲੱਗਭੱਗ 2000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਬਿੰਦ ਧਾਮ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਗਪਗ ਡੇਢ ਵਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਵਾੜ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਤਿਉਹਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੇਲਗੱਡੀਆਂ - 2025

ਦੀਪਾਵਲੀ ਤੇ ਛੱਠ ਪੂਜਾ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਦੋਰਾਨ ਰੇਲਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਲਈ ਉੱਤਰ ਰੇਲਵੇ ਦੁਵਾਰਾ ਹੋਰ ਖੇਤਰੀਯ ਰੇਲਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਹੇਠਾ ਲਿਖੀ ਤਿਉਹਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੇਲਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

ਉੱਤਰ ਰੇਲਵੇ ਨੇਟਵਰਕ ਤੋਂ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ/ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਿਉਹਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੇਲਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਡੀ ਨੰ:	ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ	ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ	ਸਟੇਸ਼ਨ ਤਕ	ਆਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ	ਆਵ੍ਰਿਤੀ/ਚਲਨ ਦੇ ਦਿਨ		ਚਲਨ ਦੀ ਮਿਤੀ
02252	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਵੰਦੇ ਭਾਰਤ ਤਿਉਹਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼)	08:35	ਪਟਨਾ ਜੰ:	21:30	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਸੋਮਵਾਰ, ਬੁੱਧਵਾਰ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ	11.10.25 ਤੋਂ15.11.25
02251	ਪਟਨਾ ਜੰ:	10:00	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	23:30	ਤਿੰਨ ਦਿਨ	ਮੰਗਲਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ, ਐਤਵਾਰ	12.10.25 ਤੋਂ16.11.25
02253	ਪਟਨਾ ਜੰ: (ਵੰਦੇ ਭਾਰਤ ਤਿਉਹਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼)	10:00	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	23:30	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ, ਸੋਮਵਾਰ, ਬੁੱਧਵਾਰ	11.10.25 ਤੋਂ17.11.25
02254	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	08:35	ਪਟਨਾ ਜੰ:	21:30	ਤਿੰਨ ਦਿਨ	ਐਤਵਾਰ, ਮੰਗਲਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ	12.10.25 ਤੋਂ16.11.25
04203	ਲਖਨਊ	08:05	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	18:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸੋਮਵਾਰ	24.11.2025 ਤਕ
04204	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	20:20	ਲਖਨਊ	06:35			
04008	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	08:30	ਜੋਗਬਨੀ	17:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
04007	ਜੋਗਬਨੀ	18:30	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	03:00		ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
04010	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	23:05	ਸੀਤਾਮੜ੍ਹੀ	22:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਵੀਰਵਾਰ	27.11.2025 ਤਕ
04009	ਸੀਤਾਮੜ੍ਹੀ	23:55	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	23:58		ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
04022	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	14:00	ਗੋਰਖਪੁਰ	05:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
04021	ਗੋਰਖਪੁਰ	07:00	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	23:10		ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
04060	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	09:00	ਜੈਨਗਰ	07:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਵੀਰਵਾਰ	27.11.2025 ਤਕ
04059	ਜੈਨਗਰ	10:00	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	08:40		ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
04070	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	00:20	ਰਾਜਗੀਰ	19:50	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
04069	ਰਾਜਗੀਰ	23:30	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	19:00			
04064	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	11:00	ਭਾਗਲਪੁਰ	10:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਮੰਗਲਵਾਰ	25.11.2025 ਤਕ
04063	ਭਾਗਲਪੁਰ	13:40	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	15:30		ਬੁੱਧਵਾਰ	26.11.2025 ਤਕ
04525	ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਜੰ:	04:40	ਅੰਬਾਲਾ ਕੈਂਟ	06:45	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	30.11.2025 ਤਕ
04526	ਅੰਬਾਲਾ ਕੈਂਟ	20:20	ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਜੰ:	22:30			
04219	ਸ਼ਾਹਗੰਜ	22:35	ਅਯੋਧਿਆ ਧਾਮ	01:40	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	30.11.2025 ਤਕ
04220	ਅਯੋਧਿਆ ਧਾਮ	02:10	ਸ਼ਾਹਗੰਜ	04:40			
04450	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	15:10	ਦਰਭੰਗਾ ਜੰ:	16:30	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	30.11.2025 ਤਕ
04449	ਦਰਭੰਗਾ ਜੰ:	18:15	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	23:00			01.12.2025 ਤਕ
04454	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	20:00	ਮਾਨਸੀ ਜੰ:	23:30	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	30.11.2025 ਤਕ
04453	ਮਾਨਸੀ ਜੰ:	01:10	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	03:00			02.12.2025 ਤਕ
04456	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	22:40	ਧਨਬਾਦ ਜੰ:	02:20	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	30.11.2025 ਤਕ
04455	ਧਨਬਾਦ ਜੰ:	04:00	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	06:00			02.12.2025 ਤਕ
04458	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	13:40	ਭਾਗਲਪੁਰ	14:30	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	30.11.2025 ਤਕ
04457	ਭਾਗਲਪੁਰ	18:00	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	22:00			01.12.2025 ਤਕ
04016	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	15:30	ਸੀਤਾਮੜ੍ਹੀ	15:00	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	30.11.2025 ਤਕ
04015	ਸੀਤਾਮੜ੍ਹੀ	16:30	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	18:15			01.12.2025 ਤਕ
04452	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	18:15	ਹਾਵੜਾ ਜੰ:	21:30	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	19.12.2025 ਤਕ
04451	ਹਾਵੜਾ ਜੰ:	23:50	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	04:10			20.12.2025 ਤਕ
04094	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਜੰ:	11:00	ਪਟਨਾ ਜੰ:	05:00	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	29.11.2025 ਤਕ
04093	ਪਟਨਾ ਜੰ:	07:45	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਜੰ:	00:45			30.11.2025 ਤਕ
04096	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	00:05	ਪਾਟਲੀਪੁਤਰ	21:30	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	29.11.2025 ਤਕ
04095	ਪਾਟਲੀਪੁਤਰ	00:30	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	21:30			30.11.2025 ਤਕ
04098	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	09:30	ਹਸਨਪੁਰ ਰੋਡ ਜੰਕਸ਼ਨ	12:00	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	29.11.2025 ਤਕ
04097	ਹਸਨਪੁਰ ਰੋਡ ਜੰਕਸ਼ਨ	15:00	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	18:30			30.11.2025 ਤਕ
02877	ਰਾਚੀ ਜੰ:	23:55	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	03:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	17.10.25 ਤੋਂ31.10.25
02878	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	04:00	ਰਾਚੀ ਜੰ:	05:00		ਐਤਵਾਰ	19.10.25 ਤੋਂ02.11.25
04504	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੰ:	23:35	ਪਟਨਾ ਜੰ:	21:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਵੀਰਵਾਰ	27.11.2025 ਤਕ
04503	ਪਟਨਾ ਜੰ:	23:00	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੰ:	23:10		ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
04608	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੰ:	09:40	ਛਪਰਾ ਜੰ:	09:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
04607	ਛਪਰਾ ਜੰ:	12:00	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੰ:	13:30		ਸੋਮਵਾਰ	01.12.2025 ਤਕ
05314	ਗੋਮਤੀ ਨਗਰ	00:15	ਮਹਬੂਬ ਨਗਰ	19:10	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਐਤਵਾਰ	02.11.2025 ਤਕ
05313	ਮਹਬੂਬ ਨਗਰ	22:10	ਗੋਮਤੀ ਨਗਰ	15:00		ਸੋਮਵਾਰ	03.11.2025 ਤਕ
05017	ਮਊ ਜੰ:	05:30	ਊਘਨਾ ਜੰ:	12:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ	01.11.2025 ਤਕ
05018	ਊਘਨਾ ਜੰ:	15:00	ਮਊ ਜੰ:	22:30		ਐਤਵਾਰ	02.11.2025 ਤਕ
05115	ਛਪਰਾ ਜੰ:	17:45	ਊਘਨਾ ਜੰ:	07:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
05116	ਊਘਨਾ ਜੰ:	10:00	ਛਪਰਾ ਜੰ:	23:00		ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
05736	ਕਟਿਹਾਰ ਜੰ:	21:00	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੰ:	09:45	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਬੁੱਧਵਾਰ	05.11.2025 ਤਕ
05735	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੰ:	13:25	ਕਟਿਹਾਰ ਜੰ:	23:45		ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	07.11.2025 ਤਕ
04090	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	14:25	ਪਟਨਾ ਜੰ:	11:00	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	29.11.2025 ਤਕ
04089	ਪਟਨਾ ਜੰ:	18:20	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟਰਮੀਨਲ)	14:50			30.11.2025 ਤਕ
04217	ਵਾਰਾਣਸੀ ਜੰ:	06:25	ਲਖਨਊ	11:45	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	30.11.2025 ਤਕ
04218	ਲਖਨਊ	16:30	ਵਾਰਾਣਸੀ ਜੰ:	21:50			
04221	ਵਾਰਾਣਸੀ ਜੰ:	20:40	ਬਠਿੰਡਾ ਜੰ:	17:00	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਮੰਗਲਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
04222	ਬਠਿੰਡਾ ਜੰ:	20:50	ਵਾਰਾਣਸੀ ਜੰ:	18:00	ਦੋ ਦਿਨ	ਬੁੱਧਵਾਰ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
04224	ਵਾਰਾਣਸੀ ਜੰ:	14:50	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	08:30	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਸੋਮ, ਬੁੱਧ, ਸ਼ੁੱਕਰ	28.11.2025 ਤਕ
04223	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	09:30	ਵਾਰਾਣਸੀ ਜੰ:	04:00	ਤਿੰਨ ਦਿਨ	ਮੰਗਲ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ਨੀ	29.11.2025 ਤਕ
05742	ਨਯੂ ਜਲਪਾਈਗੁਡੀ	07:00	ਗੋਮਤੀ ਨਗਰ	07:15	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਐਤਵਾਰ	02.11.2025 ਤਕ
05741	ਗੋਮਤੀ ਨਗਰ	09:40	ਨਯੂ ਜਲਪਾਈਗੁਡੀ	09:25		ਸੋਮਵਾਰ	03.11.2025 ਤਕ
05734	ਕਿਸ਼ਨਗੰਜ	09:10	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	00:10	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਵੀਰਵਾਰ	13.11.2025 ਤਕ
05733	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	04:25	ਕਿਸ਼ਨਗੰਜ	17:30		ਸ਼ਨੀਵਾਰ	15.11.2025 ਤਕ
05325	ਗੋਮਤੀ ਨਗਰ	00:15	ਲੋਕਮਾਨਯ ਤਿਲਕ ਟ.	05:50	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ	01.11.2025 ਤਕ
05326	ਲੋਕਮਾਨਯ ਤਿਲਕ ਟ.	07:55	ਗੋਮਤੀ ਨਗਰ	10:45		ਐਤਵਾਰ	02.11.2025 ਤਕ
05023	ਗੋਮਤੀ ਨਗਰ	23:55	ਖਾਤੀਪੁਰਾ	17:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਮੰਗਲਵਾਰ	04.11.2025 ਤਕ
05024	ਖਾਤੀਪੁਰਾ	18:50	ਗੋਮਤੀ ਨਗਰ	11:45		ਬੁੱਧਵਾਰ	05.11.2025 ਤਕ
04195	ਆਗਰਾ ਕੈਂਟ	05:00	ਜੋਗਬਨੀ	18:45	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
04196	ਜੋਗਬਨੀ	21:00	ਆਗਰਾ ਕੈਂਟ	07:10		ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
08763	ਦੁਰਗ ਜੰ:	07:20	ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਜੰ:	07:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
08764	ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਜੰ:	10:00	ਦੁਰਗ ਜੰ:	12:50		ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
01491	ਪੂਣੇ ਜੰ:	17:30	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	20:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
01492	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	21:25	ਪੂਣੇ ਜੰ:	23:55		ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
01079	ਛੱਤਰਪਤੀ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਟ.	22:30	ਗੋਰਖਪੁਰ ਜੰ:	10:00	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	30.11.2025 ਤਕ
01080	ਗੋਰਖਪੁਰ ਜੰ:	14:30	ਛੱਤਰਪਤੀ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਟ.	00:40			02.12.2025 ਤਕ
03107	ਕੋਲਕਾਤਾ	23:55	ਲਖਨਊ	00:10	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਵੀਰਵਾਰ	06.11.2025 ਤਕ
03108	ਲਖਨਊ	01:40	ਕੋਲਕਾਤਾ	00:40		ਸ਼ਨੀਵਾਰ	08.11.2025 ਤਕ
03435	ਮਾਲਦਾ ਟਾਊਨ	09:30	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	13:40	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸੋਮਵਾਰ	24.11.2025 ਤਕ
03436	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	15:45	ਮਾਲਦਾ ਟਾਊਨ	21:05		ਮੰਗਲਵਾਰ	25.11.2025 ਤਕ
02391	ਪਟਨਾ ਜੰ:	22:20	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	18:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
02392	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	23:20	ਪਟਨਾ ਜੰ:	17:20		ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
09083	ਮੁੰਬਈ ਸੈਂਟਰਲ	23:10	ਬਨਾਰਸ	10:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਬੁੱਧਵਾਰ	05.11.2025 ਤਕ
09084	ਬਨਾਰਸ	14:30	ਮੁੰਬਈ ਸੈਂਟਰਲ	04:20		ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	07.11.2025 ਤਕ
09111	ਵਡੋਦਰਾ ਜੰ:	19:00	ਗੋਰਖਪੁਰ ਜੰ:	23:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
09112	ਗੋਰਖਪੁਰ ਜੰ:	05:00	ਵਡੋਦਰਾ ਜੰ:	08:00		ਸੋਮਵਾਰ	01.12.2025 ਤਕ
04687	ਬਨਿਹਾਲ	18:40	ਬਡਗਾਮ	20:20	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ	02.12.2025 ਤਕ
04688	ਬਡਗਾਮ	08:35	ਬਨਿਹਾਲ	10:40	ਛੇ ਦਿਨ		
09639	ਮਦਾਰ ਜੰ:	04:30	ਰੋਹਤਕ ਜੰ:	12:50	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	30.11.2025 ਤਕ
09640	ਰੋਹਤਕ ਜੰ:	13:20	ਮਦਾਰ ਜੰ:	22:35			
09523	ਓਖਾ	10:00	ਸ਼ਕੂਰ ਬਸਤੀ	10:35	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਮੰਗਲਵਾਰ	25.11.2025 ਤਕ
09524	ਸ਼ਕੂਰ ਬਸਤੀ	13:15	ਓਖਾ	13:50		ਬੁੱਧਵਾਰ	26.11.2025 ਤਕ
01415	ਪੂਣੇ	06:50	ਗੋਰਖਪੁਰ ਜੰ:	16:00	ਹਰਰੋਜ਼	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਐਤ	30.11.2025 ਤਕ
01416	ਗੋਰਖਪੁਰ ਜੰ:	17:30	ਪੂਣੇ	03:15			01.12.2025 ਤਕ
05301	ਮਊ ਜੰ:	04:00	ਅੰਬਾਲਾ ਛਾਵਣੀ ਜੰ:	00:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਵੀਰਵਾਰ	27.11.2025 ਤਕ
05302	ਅੰਬਾਲਾ ਛਾਵਣੀ ਜੰ:	01:40	ਮਊ ਜੰ:	22:00		ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
05005	ਬਢਨੀ	15:10	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	09:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਬੁੱਧਵਾਰ	26.11.2025 ਤਕ
05006	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	12:45	ਬਢਨੀ	08:15		ਵੀਰਵਾਰ	27.11.2025 ਤਕ
01707	ਜਬਲਪੁਰ	14:15	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	12:25	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸੋਮਵਾਰ	03.11.2025 ਤਕ
01708	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	13:45	ਜਬਲਪੁਰ	09:30		ਮੰਗਲਵਾਰ	04.11.2025 ਤਕ
01431	ਪੂਣੇ	06:40	ਗਾਜੀਪੁਰ ਸਿਟੀ	19:40	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, ਮੰਗਲਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
01432	ਗਾਜੀਪੁਰ ਸਿਟੀ	22:40	ਪੂਣੇ	16:20	ਦੋ ਦਿਨ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ, ਬੁੱਧਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
01123	ਲੋਕਮਾਨਯ ਤਿਲਕ (ਟ.)	12:15	ਮਊ ਜੰ:	05:35	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
01124	ਮਊ ਜੰ:	07:35	ਲੋਕਮਾਨਯ ਤਿਲਕ (ਟ.)	22:20	ਦੋ ਦਿਨ	ਐਤਵਾਰ, ਮੰਗਲਵਾਰ	02.12.2025 ਤਕ
01051	ਲੋਕਮਾਨਯ ਤਿਲਕ (ਟ.)	12:15	ਬਨਾਰਸ	01:10	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਬੁੱਧਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ	27.11.2025 ਤਕ
01052	ਬਨਾਰਸ	06:35	ਲੋਕਮਾਨਯ ਤਿਲਕ (ਟ.)	16:40	ਦੋ ਦਿਨ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
09061	ਬਾਂਦ੍ਰਾ (ਟ.)	21:20	ਬਰੋਨੀ ਜੰ:	19:15	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸੋਮਵਾਰ	24.11.2025 ਤਕ
09062	ਬਰੋਨੀ ਜੰ:	12:15	ਬਾਂਦ੍ਰਾ (ਟ.)	06:30		ਵੀਰਵਾਰ	27.11.2025 ਤਕ
09042	ਬਲਿਯਾ	23:30	ਉਘਨਾ	12:45	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	10.10.2025 ਤਕ
09257	ਭਾਵਨਗਰ	13:50	ਸ਼ਕੂਰ ਬਸਤੀ	10:35	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
09258	ਸ਼ਕੂਰ ਬਸਤੀ	13:15	ਭਾਵਨਗਰ	10:45		ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
02417	ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ	21:35	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	08:55	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
02418	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	09:30	ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ	19:40	ਦੋ ਦਿਨ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ, ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
02275	ਸੂਬੇਦਾਰਗੰਜ	21:40	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	08:55	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਵੀਰਵਾਰ	27.11.2025 ਤਕ
02276	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	09:30	ਸੂਬੇਦਾਰਗੰਂ	19:35		ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
05047	ਬਨਾਰਸ	10:45	ਕੋਲਕਾਤਾ	05:25	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਮੰਗਲਵਾਰ	04.11.2025 ਤਕ
05048	ਕੋਲਕਾਤਾ	08:25	ਬਨਾਰਸ	04:15		ਬੁੱਧਵਾਰ	05.11.2025 ਤਕ
09309	ਇੰਦੌਰ ਜੰ:	17:00	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	05:00	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
09310	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	08:20	ਇੰਦੌਰ ਜੰ:	21:00	ਦੋ ਦਿਨ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ, ਸੋਮਵਾਰ	01.12.2025 ਤਕ
09095	ਬਾਂਦ੍ਰਾ (ਟ.)	11:00	ਅਯੋਧਿਆ ਕੈਂਟ	17:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਬੁੱਧਵਾਰ	19.11.2025 ਤਕ
09096	ਅਯੋਧਿਆ ਕੈਂਟ	21:00	ਬਾਂਦ੍ਰਾ (ਟ.)	06:00		ਵੀਰਵਾਰ	20.11.2025 ਤਕ
09097	ਬਾਂਦ੍ਰਾ (ਟ.)	21:50	ਲੁਧਿਆਣਾ ਜੰ:	00:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
09098	ਲੁਧਿਆਣਾ ਜੰ:	04:00	ਬਾਂਦ੍ਰਾ (ਟ.)	10:20		ਮੰਗਲਵਾਰ	02.12.2025 ਤਕ
07095	ਚਰਲਪਲਲੀ	07:40	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	16:00	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਮੰਗਲਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ	16.10.25 ਤਕ
07096	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	19:00	ਚਰਲਪਲਲੀ	04:00	ਦੋ ਦਿਨ	ਬੁੱਧਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	17.10.25 ਤਕ
03255	ਪਟਨਾ	22:20	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	18:35	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਐਤਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ	12.10.25 ਤੋ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਕ
03256	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	23:30	ਪਟਨਾਂ	18:35	ਦੋ ਦਿਨ	ਸੋਮਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	10.10.25 ਤੋ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਕ
05049	ਛਪਰਾ	10:15	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	13:50	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	10.10.25 ਤੋ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਕ
05050	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	17:45	ਛਪਰਾ	23:55		ਸ਼ਨੀਵਾਰ	11.10.25 ਤੋ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਕ
05057	ਗੋਰਖਪੁਰ ਜੰ:	22:45	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	12:50	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਵੀਰਵਾਰ	16.10.25 ਤੋ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਕ
05058	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	14:00	ਗੋਰਖਪੁਰ ਜੰ:	06:25		ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	10.10.25 ਤੋ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਕ
03257	ਦਾਨਾਪੁਰ	07:30	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	00:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
03258	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	05:00	ਦਾਨਾਪੁਰ	20:45		ਸੋਮਵਾਰ	01.12.2025 ਤਕ
05219	ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਜੰ:	13:30	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	10:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ	18.10.25 ਤੋਂ 29.11.25
05220	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	12:00	ਮੁਜੱਫਪਰਪੁਰ ਜੰ:	09:45		ਐਤਵਾਰ	19.10.25 ਤੋਂ 30.11.25
03697	ਗਯਾ ਜ:	14:15	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	07:45	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਐਤ, ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ	29.11.2025 ਤਕ
03698	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	08:55	ਗਯਾ ਜੰ:	00:30	ਪੰਜ ਦਿਨ	ਸੋਮ, ਸ਼ੁੱਕਰ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ	30.11.2025 ਤਕ
03311	ਧਨਬਾਦ ਜੰ:	23:50	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	04:30	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਮੰਗਲਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	28.11.2025 ਤਕ
03312	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	06:00	ਧਨਬਾਦ ਜੰ:	09:00	ਦੋ ਦਿਨ	ਵੀਰਵਾਰ, ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
05579	ਪੂਰਣਿਯਾ ਕੋਰਟ	16:30	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	00:30	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਸੋਮ, ਮੰਗਲ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਐਤ	15.12.2025 ਤਕ
05580	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ(ਟ.)	05:15	ਪੂਰਣਿਯਾ ਕੋਰਟ	13:45	ਚਾਰ ਦਿਨ	ਬੁੱਧ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰ, ਐਤ	17.12.2025 ਤਕ
05575	ਸਹਰਸਾ ਜੰ:	20:00	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	00:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਬੁੱਧਵਾਰ	10.12.2025 ਤਕ
05576	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	05:15	ਸਹਰਸਾ ਜੰ:	10:30		ਮੰਗਲਵਾਰ	16.12.2025 ਤਕ
01493	ਪੂਣੇ	17:30	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	20:00	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਸੋਮਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ	13.11.2025 ਤਕ
01494	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	21:25	ਪੂਣੇ	23:55	ਦੋ ਦਿਨ	ਮੰਗਲਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	14.11.2025 ਤਕ
04312	ਯੋਗ ਨਗਰੀ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼	15:20	ਸਿਯਾਲਦਹ	23:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ	11.10.25 ਤੋਂ15.11.25
04311	ਸਿਯਾਲਦਹ	05:00	ਯੋਗ ਨਗਰ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼	12:00		ਸੋਮਵਾਰ	13.10.25 ਤੋਂ17.11.25
04314	ਯੋਗ ਨਗਰੀ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼	15:20	ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਜੰ:	11:20	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਵੀਰਵਾਰ, ਐਤਵਾਰ	30.11.25 ਤਕ
04313	ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਜੰ:	14:00	ਯੋਗ ਨਗਰੀ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼	11:15	ਦੋ ਦਿਨ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, ਸੋਮਵਾਰ	10.10.25 ਤੋਂ 01.12.25
05305	ਛਪਰਾ	22:00	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	00:20	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਸੋਮਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ	13.10.25 ਤੋ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਕ (20.10.25 ਨੂੰ ਰੱਦਰਹੇਗੀ)
05306	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	00:20	ਛਪਰਾ	22:50	ਦੋ ਦਿਨ	ਬੁੱਧਵਾਰ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ	11.10.25 ਤੋ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਕ (22.10.25 ਨੂੰ ਰੱਦਰਹੇਗੀ)
05625	ਕਾਮਖਯਾ	22:00	ਰੋਹਤਕ	14:45	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	07.11.2025 ਤਕ
05626	ਰੋਹਤਕ	22:10	ਕਾਮਖਯਾ	15:30		ਐਤਵਾਰ	09.11.2025 ਤਕ
02397	ਗਯਾ ਜੰ:	14:15	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	07:10	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਐਤਵਾਰ	12.10.25 ਤੋਂ 30.11.25
02398	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	08:20	ਗਯਾ ਜੰ:	00:30		ਸੋਮਵਾਰ	13.10.25 ਤੋਂ 01.12.25
05283	ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਜੰ:	06:30	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	05:00	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਬੁੱਧਵਾਰ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ	11.10.25 ਤੋਂ 29.11.25
05284	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	07:00	ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਜੰ:	04:50	ਦੋ ਦਿਨ	ਵੀਰਵਾਰ, ਐਤਵਾਰ	12.10.25 ਤੋਂ 30.11.25
03309	ਧਨਬਾਦ ਜੰ:	10:10	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	09:15	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਮੰਗਲਵਾਰ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ	11.10.25 ਤੋਂ 29.11.25
03310	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	11:45	ਧਨਬਾਦ ਜੰ:	13:00	ਦੋ ਦਿਨ	ਬੁੱਧਵਾਰ, ਐਤਵਾਰ	12.10.25 ਤੋਂ 30.11.25
03639	ਗਯਾ ਜੰ:	22:00	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	17:00	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਐਤ, ਮੰਗਲ, ਵੀਰਵਾਰ	12.10.25 ਤੋਂ 30.11.25
03640	ਦਿੱਲੀ ਜੰ:	19:00	ਗਯਾ ਜੰ:	11:30	ਤਿੰਨ ਦਿਨ	ਸੋਮ, ਬੁੱਧ, ਸ਼ੁੱਕਰ	13.10.25 ਤੋਂ 01.12.25
03221	ਰਾਜਗੀਰ	14:00	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	13:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸੋਮਵਾਰ	13.10.25 ਤੋਂ 24.11.25
03222	ਆਨੰਦ ਵਿਹਾਰ (ਟ.)	16:00	ਰਾਜਗੀਰ	16:45		ਮੰਗਲਵਾਰ	14.10.25 ਤੋਂ 25.11.25
03223	ਰਾਜਗੀਰ	04:05	ਹਰਿਦੁਵਾਰ	05:15	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	10.10.25 ਤੋਂ 26.12.25
03224	ਹਰਿਦੁਵਾਰ	07:20	ਰਾਜਗੀਰ	07:15		ਸ਼ਨੀਵਾਰ	11.10.25 ਤੋਂ 27.12.25
07363	ਹੁਬਬਲਿਲ ਜੰ:	20:30	ਯੋਗ ਨਗਰੀ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼	23:30	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਸੋਮਵਾਰ	13.10.25 ਤੋ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਕ
07364	ਯੋਗ ਨਗਰੀ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼	06:15	ਹੁਬਬਲਿਲ ਜੰ:	06:30		ਵੀਰਵਾਰ	16.10.25 ਤੋ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਕ
06597	ਯਸ਼ਵੰਤਪੁਰ ਜੰ:	07:00	ਯੋਗ ਨਗਰੀ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼	10:20	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਵੀਰਵਾਰ	27.11.2025 ਤਕ
06598	ਯੋਗ ਨਗਰੀ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼	17:55	ਯਸ਼ਵੰਤਪੁਰ ਜੰ:	19:45		ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
08760	ਦੁਰਗ	10:45	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	11:10	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਐਤਵਾਰ	23.11.2025 ਤਕ
08761	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	12:30	ਦੁਰਗ	15:00		ਸੋਮਵਾਰ	24.11.2025 ਤਕ
07023	ਚਰਲਲਪਲੀ	20:45	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	02:00	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ
07024	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	04:00	ਚਰਲਪਲਲੀ	06:30		ਮੰਗਲਵਾਰ	02.12.2025 ਤਕ
07077	ਚਰਲਪਲਲੀ	05:00	ਦੇਹਰਾਦੂਨ	19:20	ਸਪਤਾਹਿਕ	ਮੰਗਲਵਾਰ	25.11.2025 ਤਕ
07078	ਦੇਹਰਾਦੂਨ	07:00	ਚਰਲਪਲਲੀ	22:30		ਵੀਰਵਾਰ	27.11.2025 ਤਕ
01483	ਪੂਣੇ	17:30	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	20:00	ਸਪਤਾਹ ਵਿਚ	ਮੰਗਲਵਾਰ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ	29.11.2025 ਤਕ
01484	ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ	22:10	ਪੂਣੇ	23:55	ਦੋ ਦਿਨ	ਬੁੱਧਵਾਰ, ਐਤਵਾਰ	30.11.2025 ਤਕ

ਰੇਲਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਰੋਧ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੀ ਵੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮੇਂ-ਸਾਰਣੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਲਈ ਰੇਲਮਦਦ ਹੈਲਪਲਾਈਨ ਨੰ: 139 ਉਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜਾਂ ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਵੇਬਸਾਈਟ https://enquiry.indianrail.gov.in ਜਾਂ NETS ਏਪ ਦੇਖੋ।

ਉੱਤਰ ਰੇਲਵੇ

ਸਾਨੂੰ www.nr.indianrailways.gov.in ਉਤੇ ਮਿਲੋ

ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮੁਸਕਾਨ ਦੇ ਨਾਲ — ਉਤੇ ਸਾਨੂੰ ਫਾਲੋ ਕਰੋ

ਅਨੰਤਨਾਗ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਪਤਾ ਦੋ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦੀ ਭਾਲ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਵੀ ਜਾਰੀ

ਸ੍ਰੀਨਗਰ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਜੰਮੂ ਦੇ ਅਨੰਤਨਾਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਦੋ ਫ਼ੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਭਿਆਨ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਘਣੀ ਬਨਸਪਤੀ, ਖਤਰਨਾਕ ਇਲਾਕਾ ਅਤੇ ਖ਼ਰਾਬ ਮੌਸਮ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਵਾਨ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ Elite Para unit ਦੇ ਕਮਾਂਡੋ ਹਨ, ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਕੋਕਰਨਾਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਅਹਿਲਾਨ ਗਡੋਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵੇਂ ਜਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ। ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਚਿਨਾਰ ਕੋਰਪਸ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ 'ਐਕਸ' 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "6 ਅਤੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਕਿਸ਼ਤਵਾੜ ਰੇਂਜ 'ਤੇ ਇੱਕ ਆਪਰੇਸ਼ਨਲ ਟੀਮ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਬਰਫ਼ੀਲੇ ਤੂਫ਼ਾਨ ਅਤੇ ਵਾਈਟਆਊਟ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਇਆ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਦੋ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ।"ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਾਰਜ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਾੜੇ ਮੌਸਮ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਿਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਤਾਇਨਾਤ ਹੋਣਗੇ 4 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ : ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਵਿਨੈ ਕੁਮਾਰ

ਪਟਨਾ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਪੁਲਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ (ਡੀਜੀਪੀ) ਵਿਨੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 4 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਫੋਰਸਾਂ ਸੜਕ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਤਾਇਨਾਤੀ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਗੀਆਂ। ਡੀਜੀਪੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਕਸਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮੀ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਵਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ÷ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ 4 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਸ ਬਲ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ 500 ਕੰਪਨੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੋਣ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ 500 ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 500 ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।÷ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 100 ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਪੁਲਸ ਦੇ 60,000 ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਚੋਣ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ 2,000 ਰਿਜ਼ਰਵ ਫੋਰਸ ਦੇ ਜਵਾਨ, ਬਿਹਾਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਆਰਮਡ ਪੁਲਸ ਦੇ 30,000 ਜਵਾਨ, 20000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਮ ਗਾਰਡ, ਲਗਭਗ 19,000 ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 1.5 ਲੱਖ 'ਚੌਕੀਦਾਰ' (ਪੇਂਡੂ ਪੁਲਸ ਕਰਮਚਾਰੀ) ਚੋਣ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਹੋਣਗੇ। ਡੀਜੀਪੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ÷ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੜਕੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸਾਰੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੜਕ ਰਾਹੀਂ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਤਾਇਨਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।÷

ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਰ 'ਤਾ ਵੱਡਾ ਐਲਾਨ

'ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ'

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਆਰਜੇਡੀ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਨੇ 2025 ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਟਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਆਵੇਗਾ।ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚੋਣ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, 'ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੇ 20 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਵਾਂਗੇ।' ਆਰਜੇਡੀ ਨੇਤਾ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਅੱਜ ਇਹ ਲੋਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ।' ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ 17 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 500,000 ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ 'ਜੁਮਲੇਬਾਜ਼ੀ' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ 'ਸੰਭਾਵੀ' ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੂਰਾ ਡੇਟਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਸਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ, ਸਗੋਂ ਆਰਥਿਕ ਨਿਆਂ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ।

ਯੂਪੀ: ਰਨਵੇਅ ਤੋਂ ਉੱਤਰਿਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਜੈੱਟ; ਵਾਲ ਵਾਲ ਬਚੇ ਯਾਤਰੀ ਅਤੇ ਪਾਇਲਟ

ਫਾਰੂਖਾਬਾਦ (ਯੂਪੀ), 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮੁਹੰਮਦਾਬਾਦ ਹਵਾਈ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਜੈੱਟ ਰਨਵੇਅ ਤੋਂ ਖਿਸਕ ਕੇ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡਿੱਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਯਾਤਰੀ ਅਤੇ ਦੋ ਪਾਇਲਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੈੱਟ ਸਰਵਿਸ ਏਵੀਏਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਦਾ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਵੀਟੀ-ਡੀਈਜ਼ੈਡ ਵਾਲਾ ਜੈੱਟ ਸਵੇਰੇ 10.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਡਾਣ ਭਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਟਰੋਲ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਰਨਵੇਅ ਤੋਂ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡਿੱਗਿਆ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੈੱਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਾਣ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਬੀਅਰ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਾਈਟ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇੱਕ ਨਿਰਮਾਣ ਅਧੀਨ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਐੱਮਡੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਜੈੱਟ ਟੇਕਆਫ ਦੌਰਾਨ ਕੰਟਰੋਲ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡਿੱਗਾ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਯਾਤਰੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਟ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਰਿਹਾ।'

ਰੇਖਾ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਫੈਸਲਾ: ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੁਣ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣਗੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੱਤ ਹੇਠ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ) ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਕੱਤਰੇਤ ਕੰਪਲੈਕਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਮਹੱਤਵਾਕਾਂਖੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਛੇ ਸੰਭਾਵੀ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰੇਖਾ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਦੀ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।ਆਈਟੀਓ ਵਿਖੇ ਪਲੇਅਰਜ਼ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਏਕੜ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ, ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਹੀ ਮੁੱਖ ਵਿਭਾਗ ਹਨ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਤਾਲਮੇਲ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੱਤ ਹੇਠ ਲਿਆ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ) ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ, ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਛੇ ਮੁੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣਗੀਆਂ।

ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਈ ਭਾਰਤ-ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ !

ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਰੱਖਿਆ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਭਾਰਤ ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਵੱਲੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਅਹਿਮ ਰੱਖਿਆ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਿਚਰਡ ਮਾਰਲਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਉਦਯੋਗ, ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਰੱਖਿਆ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ।ਰਿਚਰਡ ਮਾਰਲਸ ਨੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੈਨਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਰੇਸ਼ਨਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ 'ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ' ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਮਾਰਲਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦੋਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦਾ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਅੱਤਵਾਦ 'ਤੇ ਅਟੁੱਟ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਲਚਕਦਾਰ ਹਿੰਦ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਖੇਤਰ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉੱਚ-ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਰੱਖਿਆ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਕੱਦ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦਰਮਿਆਨ ਡੂੰਘੀ ਰੱਖਿਆ ਉਦਯੋਗ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਐਂਥਨੀ ਅਲਬਾਨੀਜ਼ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਸਵਾਗਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਆਦਿਵਾਸੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਰਵਾਇਤੀ 'ਵੈਲਕਮ ਟੂ ਕੰਟਰੀ' ਦੀ ਰਸਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਬਰੇਲੀ 'ਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਡਕੈਤ ਸ਼ੈਤਾਨ

ਦਿੱਖ ਬਦਲਣ 'ਚ ਮਾਹਰ, ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ 12 ਨਾਮ, 8 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਚਕਮਾ

ਬਰੇਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਬਰੇਲੀ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਦਾ ਇਨਾਮੀ ਡਕੈਤ ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਰਫ਼ ਇਫਤੇਖਾਰ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।ਐਸ.ਓ.ਜੀ. ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਮੁਤਾਬਕ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 5:30 ਵਜੇ ਭੋਜੀਪੁਰਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਖੇ ਨੈਨੀਤਾਲ ਹਾਈਵੇਅ 'ਤੇ ਬਿਲਵਾ ਪੁਲ ਨੇੜੇ ਡਕੈਤ ਸ਼ੈਤਾਨ (37) ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਟੀਮ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਡਕੈਤ ਨੇ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ 17 ਰਾਊਂਡ ਫਾਇਰ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਉਸ ਦੀ ਖੋਪੜੀ ਵਿੱਚ ਵੱਜੀ। ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਈ, ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਕੈਤ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੱਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਅਤੇ ਡਕੈਤੀ ਵਰਗੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ 19 ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ 12 ਨਾਮ ਅਤੇ 5 ਪਤੇ ਮਿਲੇ ਹਨ।ਐਸਐਸਪੀ ਅਨੁਰਾਗ ਆਰੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਡਕੈਤ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਬਾਈਕ, ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ, 32 ਬੋਰ ਦੇ 17 ਕਾਰਤੂਸ, ਕੁਝ ਨਕਦੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੋ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤਾ ਬਦਮਾਸ਼ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮਾਂ ਵੀ ਉਸਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਸਿਰਪ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡਬਲਯੂ.ਐਚ.ਓ. ਨੇ ਮੰਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ ਮੌਤਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ (ਡਬਲਯੂ.ਐਚ.ਓ.) ਨੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੰਘ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਸਿਰਪ (ਕੋਲਡਰਿਫ਼) ਪੀਣ ਨਾਲ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨੇੜਿਉਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ (ਡਬਲਯੂ.ਐਚ.ਓ.) ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ 20 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕੋਲਡਰਿਫ਼ ਖੰਘ ਦਾ ਸਿਰਪ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਬਲਯੂ.ਐਚ.ਓ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਲਡਰਿਫ਼ ਸੀਰਪ 'ਤੇ ਗਲੋਬਲ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੋਡਕਟਸ ਅਲਰਟ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੇਗਾਰਾਜ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੇਂਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤਕ 20 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਖੰਘ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦੇ ਸੇਵਨ ਕਾਰਨ ਗੁਰਦੇ ਦੀ ਲਾਗ ਕਾਰਨ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਡਬਲਯੂ.ਐਚ.ਓ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਏਬੀਵੀਪੀ ਤੇ ਐੱਸਐੱਫਆਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹਿੰਸਕ ਝੜਪ

ਸ਼ਿਮਲਾ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਅੱਜ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਐਸਐਫਆਈ) ਅਤੇ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਰਿਸ਼ਦ (ਏਬੀਵੀਪੀ) ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹਿੰਸਕ ਝੜਪ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਦਰਜ਼ਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਕੁਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਝੜਪ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਗੁਰੱਪ ਕੈਂਪਸ 'ਚ ਨਵੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤਲਖ-ਕਲਾਮੀ ਹੋਈ ਜੋ ਬਾਅਦ 'ਚ ਹਿੰਸਾ 'ਚ ਬਦਲ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ, ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ।ਏਬੀਵੀਪੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗੇਟ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਐਸਐਫਆਈ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

Printed, Published & Editied by Jaskirat Singh on behalf of Charhdikala Printing Press Pvt. Ltd. Patiala & Printed at I.G. Printers Press Pvt. Ltd., 104 D.S.I.D.C. Complex, Okhla Indl. Area, Phase-1, New Delhi Keeper Jagpal Singh Published at office of Daily Charhdikala 202, INS Bldg, Rafi Marg, New Delhi.
PRGI (RNI) Regd. No. 57283/1994 -Editor: Jaskirat Singh

ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਐਡੀਟਰ, ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਨੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ, ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਲਈ ਆਈ.ਜੀ. ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼ ਪ੍ਰੈਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ 104, ਡੀ.ਐਸ.ਆਈ.ਡੀ.ਸੀ. ਕੰਪਲੈਕਸ, ਔਖਲਾ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-1, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਕੀਪਰ ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਦਫ਼ਤਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ 202, ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ. ਬਿਲਡਿੰਗ, ਰਫੀ ਮਾਰਗ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।
PRGI (RNI) Regd. No. 57283/1994 -ਸੰਪਾਦਕ: ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼, ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਹੇ ਹਨ ਵਧਾ

ਅਮਰੀਕਾ ਘਾਤਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਚੀਨ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ !

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਤਣਾਅ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਬਰਖਾਸਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜੀ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਉੱਨਤ ਅਤੇ ਘਾਤਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੀਨ ਤੋਂ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਯੁੱਧ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 19$–120 1$♣11$ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦੇ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ, ਪੋਲੈਂਡ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਜਰਮਨੀ, ਫਿਨਲੈਂਡ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਰੋਮਾਨੀਆ, ਕਤਰ, ਓਮਾਨ, ਕੋਰੀਆ, ਗ੍ਰੀਸ, ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ, ਪੁਰਤਗਾਲ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ, ਨੀਦਰਲੈਂਡ, ਚੈੱਕ ਗਣਰਾਜ, ਜਾਪਾਨ, ਸਲੋਵਾਕੀਆ, ਡੈਨਮਾਰਕ, ਕੈਨੇਡਾ, ਬੈਲਜੀਅਮ, ਬਹਿਰੀਨ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਇਟਲੀ, ਨਾਰਵੇ, ਸਪੇਨ, ਕੁਵੈਤ, ਫਿਨਲੈਂਡ, ਸਵੀਡਨ, ਤਾਈਵਾਨ, ਲਿਥੁਆਨੀਆ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ, ਬੁਲਗਾਰੀਆ, ਹੰਗਰੀ ਅਤੇ ਤੁਰਕੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੌਜੀ ਵਿਕਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਯੋਜਨਾ 2.2 ਬਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਤ ਲਾਗਤ ਨਾਲ 20 ਚੀਨੀ-ਬਣੇ 7 ਜੇ-1035 ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਖਰਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ 2026 ਅਤੇ 2027 ਵਿੱਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਸੌਦੇ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ ਵਿੱਚ 2020 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਫੌਜੀ ਝੜਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਡਿਸਐਂਗੇਜਮੈਂਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਗਸਤ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਸੀ.ਓ. ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਚੀਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ

ਮਨੁੱਖਾ ਹੋਂਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਪਰਵਾਸ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਜਿਊਣ ਲਈ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਨਵਰ ਪਾਲਣੇ ਅਤੇ ਫ਼ਸਲਾਂ ਉਗਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵੱਲ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਪਰਵਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਜਨਸੰਖਿਆ ਵਧਣ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਅਨੇਕ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣਾ, ਯੁੱਧਾਂ, ਲੜਾਈਆਂ-ਝਗੜਿਆਂ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਵਿਗਾੜਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਆਦਿ।

ਭਾਰਤੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ: ਪਹਿਲੇ, ਉਹ ਕਾਮੇ ਜੋ ਗ਼ੈਰ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖਾੜੀ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ, ਅਰਧ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਕਾਮੇ, ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਲੋਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉੱਨਤ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਨੀਵਾਂ ਹੋਣਾ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਸੂਬੇ/ਮੁਲਕ ਲਈ ਕਮਾਇਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਸੂਬੇ/ਮੁਲਕ ਲਈ ਗੁਆਇਆ ਵੀ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਉਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਖਾੜੀ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਕਮਾਂ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉੱਨਤ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਕਮਾਂ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਮਾ ਕੇ ਭੇਜੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਅੱਗੇ ਗਏ, ਉੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹੋਇਆ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਲਈ ਜੋ ਕਮਾਇਆ, ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਜੋ ਗੁਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਗੁਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਸੂਚੀ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਖਿਆਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਬੇਬੇ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੈਂਟਰ, ਈਸੜੂ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਪੇਂਡੂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਜਨਸੰਖਿਅਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ' ਲਈ ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਡਾ. ਧਰਮਪਾਲ, ਡਾ. ਰਸ਼ਮੀ, ਡਾ. ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਡਾ. ਸੁਖਵੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਜੋਤੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਮਾਝਾ, ਦੁਆਬਾ ਤੇ ਮਾਲਵਾ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਖੋਜ ਅਧਿਐਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਲਗਾਏ ਲੌਕਡਾਊਨ ਕਰ ਕੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਰੋਕਣਾ ਪਿਆ। ਲੌਕਡਾਊਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਟਿਆਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ 5 ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਫੀਲਡ ਸਰਵੇਖਣ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 5 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ 207 ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 296 ਹੈ ਅਤੇ 12 ਪਰਵਾਸ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਜੋ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਗਏ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 296 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 274 ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, 14 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ 8 ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ 274 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 271 (ਜੋ ਕੁੱਲ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ 91.55 ਫ਼ੀਸਦ ਬਣਦਾ ਹੈ) ਜੱਟ ਅਤੇ 3 (1.01 ਫ਼ੀਸਦ) ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਨ। ਜੱਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 125 ਕੈਨੇਡਾ, 64 ਆਸਟਰੇਲੀਆ, 24 ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, 17 ਅਮਰੀਕਾ, 15 ਇਟਲੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਹਨ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਦੁਬਈ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 8 (2.70 ਫ਼ੀਸਦ) ਗਡਰੀਆ, 5 (1.69 ਫ਼ੀਸਦ) ਰਮਦਾਸੀਆ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ 1 (0.34 ਫ਼ੀਸਦ) ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਗਡਰੀਆ ਜਾਤ ਦੇ 8 ਵਿਚੋਂ 4 ਸਾਈਪਰਸ, 2 ਜੌਰਡਨ ਅਤੇ 1-1 ਇਟਲੀ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਗਏ ਹਨ। ਰਮਦਾਸੀਆ ਦੇ 5 ਵਿਚੋਂ 2-2 ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਜੌਰਡਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦੁਬਈ ਗਿਆ। ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਜਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇਕ ਜਣਾ (0.34 ਫ਼ੀਸਦ) ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਜਿਹੜੇ 5 ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 2 (0.68 ਫ਼ੀਸਦ) ਪਰਜਾਪਤ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਦੁਬਈ ਗਏ ਹਨ। ਮਹਿਰਾ ਜਾਤੀ ਦੇ 3 ਜਣਿਆਂ (1.01 ਫ਼ੀਸਦ) ਵਿਚੋਂ 1-1 ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਗਿਆ। ਨਾਈ ਜਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ 2 ਵਿਅਕਤੀਆਂ (0.68 ਫ਼ੀਸਦ) ਵਿਚੋਂ 1-1 ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਗਿਆ। ਲੁਹਾਰ ਜਾਤ ਦੇ ਜਿਹੜੇ 1 ਵਿਅਕਤੀ (0.34 ਫ਼ੀਸਦ) ਨੇ ਪਰਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਨਤ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਘੱਟ ਉੱਨਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਕਰਕੇ ਜੱਟਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਹੂਣੀਆਂ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਰਮਦਾਸੀਆ ਦੇ ਉੱਨਤ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਪਿੱਛੇ ਇਸ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 8.11 ਫ਼ੀਸਦ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਹੂਣੇ, 13.18 ਫ਼ੀਸਦ ਕੋਲ 2.5 ਏਕੜ ਤੱਕ, 21.96 ਫ਼ੀਸਦ ਕੋਲ 2.5 ਤੋਂ ਵੱਧ 5 ਏਕੜ ਤੱਕ, 14.19 ਫ਼ੀਸਦ ਕੋਲ 5 ਤੋਂ ਵੱਧ 7.5 ਏਕੜ ਤੱਕ, 19.59 ਫ਼ੀਸਦ ਕੋਲ 7.5 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ 10 ਏਕੜ ਤੱਕ ਅਤੇ 22.97 ਫ਼ੀਸਦ ਕੋਲ 10 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਦੋ ਪੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਧੰਦਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ 296 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 92.91 ਫ਼ੀਸਦ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 7.09 ਫ਼ੀਸਦ ਨੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤੇ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਮਹਿੰਗਾ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ/ਸਾਧਨ ਵਿਹੂਣੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਵਿਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 296 ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ (54.36 ਫ਼ੀਸਦ) ਦਾ ਖ਼ਰਚਾ 10 ਤੋਂ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਲਈ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਈ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸੰਸਥਾਈ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ, ਪਲਾਟ, ਘਰ, ਗੱਡੀ, ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਵੇਚਣੇ ਪਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮਦਦ/ਐਡਵਾਂਸ ਰਕਮ ਵੀ ਲਈ ਗਈ।

ਇਸ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ (47.30 ਫ਼ੀਸਦ), ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ (42.91 ਫ਼ੀਸਦ), ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਦਾ ਬਿਹਤਰ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ-ਕਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋਣਾ (36.15 ਫ਼ੀਸਦ), ਮਿੱਤਰਾਂ/ਨਾਲ਼ ਦਿਆਂ ਦਾ ਦਬਾਅ (24.66 ਫ਼ੀਸਦ), ਵਿਆਹ (17.23 ਫ਼ੀਸਦ), ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ (9.12 ਫ਼ੀਸਦ) ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਉੱਚ-ਵਿੱਦਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ (4.06 ਫ਼ੀਸਦ) ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ 296 ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਪਰਵਾਸ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 34.12% ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਮਦਦ ਭੇਜੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 63.36% ਨੇ ਸਿਰਫ਼ 150000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੀ ਭੇਜੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੇ ਖ਼ਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਕਮਾਂ ਵਿਚਲਾ ਖੱਪਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਹੂੰਝੇ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਫੀਲਡ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੂੰਝਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਗਾ। ਇਸ ਹੂੰਝੇ ਕਾਰਨ 67.67 ਫ਼ੀਸਦ ਪਰਿਵਾਰ 20 ਲੱਖ ਤੱਕ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਜ਼ੇ ਥੱਲੇ ਹਨ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ 58.45 ਫ਼ੀਸਦ ਮਰਦ ਅਤੇ 41.55 ਫ਼ੀਸਦ ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ (96.62 ਫ਼ੀਸਦ) ਦੀ ਉਮਰ 15-45 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਉਮਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ/ਊਰਜਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਮਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦਾ ਜਨਸੰਖਿਅਕ ਲਾਭ-ਅੰਸ਼/ਸਾਰਥਿਕ ਪੱਖ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਉਮਰ ਵਰਗ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੁਲਕ/ਸੂਬੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਰੁਕੇਗੀ।

ਜੇ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਬੇ/ਮੁਲਕ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਪੱਧਰਾਂ ਵੱਲ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 43.58 ਫ਼ੀਸਦ ਨੇ +2, 29.73 ਫ਼ੀਸਦ ਨੇ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ, 10.14 ਫ਼ੀਸਦ ਨੇ ਪੋਸਟ-ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ, 2.37 ਫ਼ੀਸਦ ਨੇ ਨਰਸਿੰਗ/ਜੀਐੱਨਐੱਮ/ਬੀਡੀਐੱਸ ਅਤੇ 0.68 ਫ਼ੀਸਦ ਨੇ ਤਾਂ ਐੱਮਫਿਲ/ਪੀਐੱਚਡੀ ਪੱਧਰਾਂ ਤੱਕ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਸੂਬੇ/ਮੁਲਕ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਬੌਧਿਕ ਹੂੰਝੇ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇਣ ਉੱਪਰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅਥਾਹ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਵਰਤੇ ਗਏ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਬੇਗਾਨੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ੇ ਉੱਪਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਪੱਧਰ ਇਤਨਾ ਨੀਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਜਿਸਮਾਨੀ ਕਿਰਤ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਝ ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਐੱਨਆਰਆਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਅਮਰਬੇਲ ਵਾਂਗ ਚੂਸਦੇ ਹੋਏ ਭੋਰਾ ਵੀ ਰਹਿਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਜੇ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਨਿਗਾਹ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 2000 ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ਼ 4.05 ਫ਼ੀਸਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪਰਵਾਸ ਕੀਤਾ ਪਰ 2015 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2019 ਤੱਕ ਇਸ ਫ਼ੀਸਦ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 64.86 ਫ਼ੀਸਦ ਪਰਵਾਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਰ ਸਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ/ਮੁਲਕ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਕਾਰਨ ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਹੂੰਝੇ, ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਾੜਾਂ/ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਜਨਸੰਖਿਅਕ ਘਾਟਿਆਂ ਅਤੇ ਕਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਦੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਲੋਕ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ-ਪੱਖੀ ਆਰਥਿਕ ਮਾਡਲ ਅਪਨਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ-ਕਾਇਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਸਕੇ।

ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਡਾ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ
ਸੰਪਰਕ: 99156-82196

ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹੈ ਜ਼ਹਿਰ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬੰਗਲਾ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਨੋਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਡਾ: ਰਾਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਇਕ ਪੰਕਤੀ ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਜਿੱਥੇ ਸੰਕੀਰਣ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਵੰਡ ਨਾ ਸਕਣ'। ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਧਰਮ ਤੇ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਭਾਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਅਚਾਨਕ ਬਣੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਸਨ ਪਰ ਬਿਪਤਾ ਦੀ ਇਹ ਘੜੀ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦੀ ਤੰਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਕਰੋਪੀ (ਮਾਨਵੀ ਭੁੱਲ ਕਹਿਣਾ ਅਜੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ) ਨੂੰ ਇਕਜੁਟਤਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲੈਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਪਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਬਿਜਲਈ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਵਲੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋੜ ਜਿਹੀ ਹੀ ਲੱਗ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਫੈਲਣ ਲਈ ਇਕ ਵਰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇ ਹੀ ਲੋਕ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣ।

ਤਬਲੀਗੀ ਜਮਾਤ, ਜੋ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪਸਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਵਲੋਂ 13 ਤੋਂ 15 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਪੱਛਮੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪੰਜ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮਰਕਜ਼' ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ 1500 ਦੇ ਲਗਪਗ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕਠ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇਸ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਤਤਕਾਲ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਜੋ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜੋਖ਼ਮ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉਸੇ ਅੰਤਰਾਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਹੋਰ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਵੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਕਰਫ਼ਿਊ ਕਾਰਨ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਚੈਨਲਾਂ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਰੋਨਾ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਮਰਕਜ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਮਾਤੀ ਲੋਕ ਹੀ ਹੋਣ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਬਲੀਗੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਿੱਢੀ ਜੰਗ ਜਿੱਤਦੇ-ਜਿੱਤਦੇ ਹਾਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਦੱਸਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਆਓ ਹੁਣ ਸਮਝੀਏ, ਬਿਜਲਈ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਵਲੋਂ ਇਕੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਿਆਨਣ ਦੀ ਹੋੜ ਲੱਗ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਬਲੀਗੀ ਜਮਾਤ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਸ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹਰਗਿਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੜਚੋਲਣ ਦਾ ਨਿਗੂਣਾ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜੀ ਸੋਚ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਿਜ਼ਾਮੂਦੀਨ ਮਰਕਜ਼ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਇਕੱਠ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਹੋਇਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਗਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਵੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਸ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਿਣਕ ਤੱਕ ਨਾ ਪਈ ਹੋਵੇ ਇਹ ਸੰਘ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਖ਼ੁਲਾਸੇ ਵੀ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਬਲੀਗੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਲੋਕ ਸਥਾਨਕ ਥਾਣਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਰਹੇ ਦਿਸੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਕਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। 15 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ 3000 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਾਲੇ ਇਕ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ, ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਉਸ ਵਕਤ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਸਮਾਜਿਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ 100 ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 25 ਮਾਰਚ ਤੋਂ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਇਕ ਤਿਉਹਾਰ ਮੌਕੇ ਅਯੁੱਧਿਆ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਪੂਜਾ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦੀ ਦਾ ਤੌਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਇਹ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ 'ਸਰੀਰਕ ਦੂਰੀ' ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮਾਸਕ ਪਹਿਨਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਪਿੱਛੇ ਅਸਮਰੱਥਾ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕੀਤੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਬੇਸ਼ਕ ਹੀ ਇਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਕ ਤਬਕਾ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹੋ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਕਾਇਦੇ-ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਸਭ ਲਈ ਇਕੋ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਕੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵੀ ਕਿ ਸੁਆਲ ਉੱਠਣ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

'ਮਰਕਜ਼' ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤੀ ਕੀਤੀ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਨੁਕਤਾ ਵਧੇਰੇ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਮੁਤਾਅਲਾ-ਗ਼ੌਰ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਹਿਸਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ 'ਮੀਡੀਆ ਟਰਾਇਲ' ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵਕਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ, ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਫ਼ਰਤਾਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਦਰਸ਼ਕ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣਾ ਵਪਾਰਕ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਅਹਿਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫ਼ਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਬਣੀ ਰਹੇ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਦੇਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੀ ਬੁਕਲ ਵਿਚ ਸਮੋਈ ਬੈਠਾ ਹੈ ਜੋ ਕਦੀ ਨਾ-ਮਿਟਣ ਵਾਲੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਨਵੰਬਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਫ਼ਤਾ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਿਹ 'ਤੇ ਅਸਹਿ ਪੀੜਾ ਦੇ ਕੇ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਲਹਿਰ-ਦੋ ਸੁਜਾਤੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿਜਾਤੀ ਤਾਸੀਰ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ ਹਨ। ਮਰਕਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਤਰਕਹੀਣ ਹਮਾਇਤ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ

ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ

ਮੱਧ ਕਾਲ ਵਿਚ ਉੱਭਰੀ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਭਗਤ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ-ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਤਰ ਰਹੇ। ਇਲਾਕਾਈ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਹੱਦਬਸਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਆਪਣੀ ਸਰਬ ਕਲਿਆਣੀ ਸੋਚ ਸਦਕਾ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਹਾਮੀ ਰਹੇ। ਅਥਾਹ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਵੱਡਮੁੱਲੇ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਸੁਹੇਲਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਟੇਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ 'ਤੇ ਰਹੀ। ਇਸ ਟੇਕ ਸਦਕਾ ਹੀ ਇਹ ਭਗਤ ਉਸ ਪਰਮ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਸੋਚ ਪੱਖੋਂ ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਪੱਖੋਂ ਸੁੱਚੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਸੰਸਾਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁੱਝ ਨਿਰਾਲੀ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਚਾਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੀਸਰੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ 14ਵੀਂ ਪਾਉੜੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਦੇ ਹਨ:

ਭਗਤਾ ਕੀ ਚਾਲ ਨਿਰਾਲੀ
ਚਾਲਾ ਨਿਰਾਲੀ ਭਗਤਾਹ ਕੇਰੀ ਬਿਖਮ ਮਾਰਗਿ ਚਲਣਾ॥
ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਤਜਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਹੁਤੁ ਨਾਹੀ ਬੋਲਣਾ॥
(ਅੰਗ-918)

ਇਸ ਨਿਰਾਲੀ ਚਾਲ ਕਾਰਨ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜੋੜ ਘੱਟ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਖਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਤਾਉਣ ਜਾਂ ਅਜਮਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕੋਝਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਫੜੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਇੰਝ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਹਰਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਭਗਤ ਉਪਾਇਆ ਪੈਜ ਰਖਦਾ ਆਇਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥

ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਸਿਖ਼ਰ ਛੋਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਕਰਨੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਧੰਨੇ ਭਗਤ ਦੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭੋਲੇਪਨ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੱਜਣ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਜੱਟਕੀ ਜ਼ਿੱਦ ਤੇ ਅਟੱਲ ਭਰੋਸਤਾ ਨਾਲ ਰੱਬੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਨੱਕੇ ਮੁੜਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 20 ਅਪਰੈਲ 1416 ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਟਾਂਕ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਧੂਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਈ ਭੋਲਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਧੰਨੋ ਸੀ। ਭਗਾਤ ਧੰਨਾ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਦਕਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣਾ 'ਹੱਥ ਕਾਰ (ਕਿਰਤ) ਵੱਲ ਅਤੇ ਦਿਲ ਯਾਰ (ਪ੍ਰਭੂ)' ਵੱਲ ਲਗਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਗਨ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਪਰਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਕੀਤੇ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਖੀ-ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਚਪਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਦੇਖਣ ਮਗਰੋਂ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋ ਗਈ। ਆਪਣੀ ਇਸ ਪ੍ਰਚੰਡਿਤ ਇੱਛਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਪੰਡਿਤ ਤੋਂ ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਸਤਾਂ ਦਕਸ਼ਣਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜੋ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਣੀਆਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਚੁਸਤ ਅਤੇ ਲਾਲਚੀ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਪੱਥਰ ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਦਕੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਲਗਨ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਨੇ ਉਸ ਸਾਧਾਰਨ ਪੱਥਰ (ਭਗਵਾਨ ਸਮਝ ਕੇ) ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ-ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਭੋਗ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪੱਥਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਕੁੱਝ ਖਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਹੱਠ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਸਵੀਂ ਵਾਰ ਦੀ ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਪਾਉੜੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੀ ਹੈ:

ਠਾਕੁਰ ਨੋ ਨ੍ਹਾਵਾਲਿਕੈ ਛਾਹਿ ਰੋਟੀ ਲੈ ਭੋਗੁ ਚੜ੍ਹਾਵੈ।
ਹਥਿ ਜੋੜਿ ਮਿਨਤਾਂ ਕਰੈ ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਪੈ ਬਹੁਤੁ ਮਨਾਵੈ।
ਹਉਂ ਭੀ ਮੁਹੁ ਨ ਜਠਾਲਸਾਂ ਤੂ ਰੁਠਾ ਮੈ ਕਿਹੁ ਨਾ ਸੁਖਾਵੈ।
ਗੋਸਾਈ ਪਰਤਖਿ ਹੋਇ ਰੋਟੀ ਖਾਇ ਛਾਹਿ ਮੁਹਿ ਲਾਵੈ।
ਭੋਲਾ ਭਾਉ ਗੋਬਿੰਦੁ ਮਿਲਾਵੈ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਕਰੜੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਨੂੰ 'ਧੰਨੈ ਸੇਵਿਆ ਬਾਲ ਬੁਧਿ' ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ 487 ਉਪਰ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਆਪਣੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਅੰਤਲੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਜਾਟਰੋ ਉਠਿ ਭਗਤੀ ਲਾਗਾ॥
ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਤਖਿ ਗੁਸਾਈਆ ਧੰਨਾ ਵਡਭਾਗਾ॥

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਸਮਝ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੂਰਵਕਾਲੀ ਭਗਤਾਂ (ਨਾਮਦੇਵ, ਰਵਿਦਾਸ ਅਤੇ ਸੈਣ ਆਦਿ) ਨੇ ਰੱਬੀ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਭਗਤੀ ਦੀ ਇਹ ਵਿਧੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਭਗਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਨਿਆਰੇ ਭਗਤ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲੈ ਲਏ। ਗੋਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ:

ਗੋਪਾਲ ਤੇਰਾ ਆਰਤਾ॥
ਜੋ ਜਨ ਤੁਮਰੀ ਭਗਤਿ ਕਰੰਤੇ ਤਿਨ ਕੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰਤਾ॥1॥ਰਹਾਉ॥

ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਦੀ ਧੰਨਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕੁੱਝ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹਿਬਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਭਗਤੀ-ਮਾਰਗ ਲਈ ਬਾਧਾ ਮਹਿਸੂਸਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਉਹ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਆਖ ਰਹੇ:

ਘਰ ਕੀ ਗੀਹਨਿ ਚੰਗੀ॥ ਜਨੁ ਧੰਨਾ ਲੇਵੈ ਮੰਗੀ॥

ਔਰਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਅਜਿਹੀ ਸਤਿਕਾਰਤ ਤੇ ਨੇਕ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ। ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ 15 ਦਸੰਬਰ 1502 ਨੂੰ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਗਤੀ-ਭਾਵਨਾ ਜਿਥੇ ਪਖੰਡਵਾਦ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸੱਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਉੱਤਮ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਹੈ।

ਰਮੇਸ਼ ਬੱਗਾ ਚੋਹਲਾ, ਸੰਪਰਕ:
94631-32719

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨਾ ਹੈ,ਰੋਹੀੜੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ

ਸੰਗਰੂਰ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕਿ.ਮੀ. ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਰੋਹੀੜਾ ਹੈ।ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁੱਪ ਰੋਹੀੜੇ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਨਿਆ ਜਾਦਾਂ ਹੈ।ਲੁਧਿਆਣਾ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਸੜਕ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਰੋਹੀੜੇ ਵਿੱਚ ਵੜਦਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ (ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਕੁੱਪ ਰੋਹੀੜੇ ਦੇ 35000 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ) ਨਾਂ ਦਾ ਬੋਰਡ ਵਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜਰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜ ਜਾਦੀ ਹੈ।ਉਸ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਤੁਸੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ 200 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ।ਉਥੋਂ ਸੱਜੇ ਸੜਕ ਮੁੜ ਕੇ ਕੋਈ ਅੱਧਾ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਉਪਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ।ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ਼ ਅਸਥਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਹਨਾਂ 35000 ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤੇ ਭਝੂੰਗੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਦਾ ਹੈ।ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸਨ 1962 ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ ਰੋਹੀੜੇ ਪਿੰਡ ਆਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰੋਹੀੜੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣੀ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ ਸੀ।ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ, ਉਹ ਥੇਹ (ਟਿੱਬਾ) ਝਾੜੀਆਂ, ਬੂਟਿਆਂ ਤੇ ਦਰਖਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।ਥੇਹ ਉਪਰ ਜਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕੱਚੀ ਪਗਡੰਡੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।ਥੇਹ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੀਰ ਸ਼ਰੀਫ ਹਸਰਤ ਬਾਬਾ ਮਾਸੂਮ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਹੈ।ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਰਧਾਲੂ ਉਸ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕੱਚੀ ਥਾਂ ਤੇ ਝਾੜੂ ਮਾਰਦਾ ਧੂੜ ਵਿੱਚ ਧੂੜ ਹੋਇਆ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਇਤਨਾ ਮਗਨ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀ ਸਿਰ ਉਤਾਂਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਹੀ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਣ ਆਇਆ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀਹ ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉਪਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ 125 ਫੁੱਟ ਉਚਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੂਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਥੇਹ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਉਤਰ ਕੇ ਕੋਈ 50 ਗਜ਼ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਉਪਰ ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ਼ ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ।ਉਸ ਦੇ ਗੇਟ ਉਪਰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਬੋਰਡ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਬਾਰੀਕ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਨਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ 1704 ਈ. ਬਾਈਧਾਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨੇ ਝੂਠੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਖਾਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛਡਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਸਮਨੀ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਈ ਸੀ। 1708 ਈ. ਵਿੱਚ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸਰਹਿੰਦ ਫਤਿਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1710 ਈ. ਤੱਕ ਲੜਾਈਆਂ ਉਪਰੰਤ 52 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮੁੰਗਲਾਂ ਪਾਸੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜੁਲਮ/ਤਸ਼ਦੱਦ ਝਲਦਿਆ ਹੋਇਆ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ।1761 ਈ. ਦਾ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਸੀ।ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਬਦਾਲੀ ਵਗੈਰਾ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਖਤਰਾ ਨਹੀ ਸੀ।ਅਬਦਾਲੀ ਆਪਣੇ ਪੰਜਵੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇ ਪਾਣੀਪਤ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਦੀਆਂ 20000 ਹਜ਼ਾਰ ਇਸਤਰੀਆਂ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕਰਕੇ ਗਜ਼ਨੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਵਾ ਲਿਆ ਸੀ।ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਚੁੰਗਲਾਂ, ਰਾਮਾਂ,ਰੰਧਾਵਾ, ਮਹੰਤ ਅਕਲਦਾਸ ਹੰਡਾਲੀਆ ਜੰਡਿਆਲੇ ਵਾਲਾ,ਰਾਜਾ ਘੁੰਮਡ ਤੇ ਹੋਰ ਨਵਾਬਾਂ ਚੌਧਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਰੇ ਉਕਸਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਛੇਵਾਂ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ਼ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।ਜਦੋਂ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਹਮਲੇ ਵਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਡਰ ਪੱਖੋਂ ਇਧਰ ਮਾਲਵੇ ਵੱਲ ਰੋਹੀੜੇ ਦੇ ਥੇਹ ਦੇ ਪਾਸ 50-55 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਹੀਰ ਸਮੇਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਢਾਬ ਤੇ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ।ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਰੇ ਖਬਰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।ਇਧਰੋ ਨਵਾਬ ਜੈਨ ਖਾਂ ਸਰਹਿੰਦ ਤੇ ਨਵਾਬ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਆਪਣੀ ਸੈਨਾ ਲੈ ਕੇ ਮਾਰੋ ਮਾਰ ਕਰਦਾ ਆ ਗਿਆ।ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਘੇਰਾ ਪੈਗਿਆ।ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ 50-55 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵਹੀਰ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ,ਇਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁੱਢਿਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸੀ।ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਹੀ ਸਨ।ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਨਾਲੋਂ ਜਿਆਦਾ ਫਿਕਰ ਆਪਣੇ ਵਹੀਰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸੀ।ਇਥੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੋਜਾਂ ਸਮੇਤ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਜਰਨੈਲ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਸੀ,ਨੇ ਲਹੂ ਡੋਲਵੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ।ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਨੀਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਵਹੀਰ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ,ਲੜਾਈ ਲੜਦਿਆਂ 2 ਬਰਨਾਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ,ਵਹੀਰ ਦੇ ਰਾਖੇ ਭਾਈ ਸੇਖੂ ਸਿੰਘ,ਸੱਗੂ ਸਿੰਘ ਭਾਈਕਾ,ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਸਨ,ਅਤੇ ਲੜਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਸ. ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ,ਸ. ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ,ਸ਼ੁਕਰ ਚੱਕੀਆ, ਕਰੋੜਾ ਸਿੰਘ,ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਗੁਜਰ ਸਿੰਘ,ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਆਦਿਕ ਸਨ।ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ 32, ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ 16 ਫੱਟ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ।ਜਦੋਂ ਫੋਜ਼ਾਂ ਲੜਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗਹਿਲ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਤਾਂ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਡਰ ਪੱਖੋਂ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ ,ਅਤੇ ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁੱਢੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਖਾਤਰ ਬਾਜ਼ਰੇ ਦੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਮਨਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੁੱਕ ਗਏ। ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਬਾਜ਼ਰੇ ਦੇ ਮਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਝੁਲਸ ਗਏ।ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਫੋਜਾਂ ਲੜਦੀਆ ਹੋਈਆਂ ਕੁਤਬੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਢਾਬ ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ।ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ,ਕਿ ਢਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਿੰਘ ਫੋਜਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ।ਲੜਾਈ ਲੜਦੀ ਹੋਈ ਫੋਜ ਕੁਝ ਬਰਨਾਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਫੌਜ ਹਠੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਫਾਈਦਾ ਤਕਦੀ ਹੋਈ ਦੂਰ 2 ਪਿੰਡਾਂ ਵੱਲ ਖਿਲਰ ਗਈ।ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 35000 ਸਿੰਘ,ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਭੁਝੰਗੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਪਾਤ ਕੀਤੀਆਂ।ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਬਾਨੀ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਵਾਰੇ ਵੀ ਚੁੰਗਲਾਂ ਨੇ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਰੋਹੀੜੇ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿੱਚ ਤਹਾਡੀ ਮੱਦਦ ਨਹੀ ਕੀਤੀ।ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।ਸੋ ਅਬਦਾਲੀ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਢਾਹ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਰਹਿੰਦ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।ਜਾਦਾਂ ਹੋਇਆ ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਗੱਡੇ ਅਤੇ ਖ਼ੂਨ ਦੀਆਂ ਗਾਗਰਾਂ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ।ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਲਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੇਟਾਂ ਉਪਰ ਮਿਨਾਰ ਉਸਾਰ ਦਿੱਤੇ।ਤਾਂ ਕਿ ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਵੀ ਜਿਉਦਾਂ ਨਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ। ਚੁੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਨਵਾਬਾਂ ਨੇ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇੰਝ ਖਤਮ ਨਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਿਉ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਐਸੀ ਅਲੋਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।ਜਿਸ ਦਾ ਜਲ ਛਕਣ ਨਾਲ ਮੁਰਦੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਣ ਜਾਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਖਮੀ ਸਿੰਘ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹੋ ਜਾਦੇ ਹਨ।ਬਾਦਸਾਹ ਸਲਾਮਤ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿਉ ਨਾਂ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਇੱਟਾਂ ਵੱਟੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਪੂਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ 15 ਫਰਵਰੀ 1762 ਈ. ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਜਾਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ,ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਧਾਮ ਅਤੇ ਮੰਦਰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਇੱਟਾਂ ਵੱਟੇ ਆਦਿ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਘਰ ਢਾਹ ਕਿ ਗਊਆਂ ਦੇ ਹੱਡ ਆਦਿ ਸੁੱਟ ਕਿ ਪੂਰ ਦਿੱਤਾ।ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।ਚੁੰਗਲਾਂ ਵਲੋਂ ਚੁੰਗਲੀ ਕਰਕੇ ਜੋ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆ ਤੇ ਬੱਚੇ ਆਦਿ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਦੀ ਖੁੱਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।ਜਦੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਾਰੂਦ ਰੱਖ ਕੇ ਉਡਾਇਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਇੱਕ ਇੱਟ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਨੱਕ ਉਤੇ ਆ ਵੱਜੀ ਜੋ ਕਿ ਘੋੜੇ ਉਪਰ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਕਿਉ ਕਿ ਇੱਟ ਦੇ ਜਖਮ ਨੇ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।ਇਧਰ ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਘੋਰ ਬੇਅਦਬੀ ਨੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਹੋਏ ਜਖਮਾਂ ਉਤੇ ਹੋਰ ਲੂਣ ਛਿੜਕ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਸ.ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਸ.ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪਟਿਆਲੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ 15 ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰਹਿੰਦ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਜੈਨ ਖਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਘੋੜੇ ਹਥਿਆਰ ਆਦਿ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਏ।ਹੁਣ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਫੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਹਥਿਆਰ ਆਦਿ ਖਰੀਦ ਕੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1762 ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸੀ।ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤਕਰੀਬਨ 60000 ਸਿੰਘ ਸਿਘੰਣੀਆਂ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।ਜਦੋਂ ਅਬਦਾਲੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੂਹ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਫੋਜ ਲੈ ਕੇ ਪੁਤਲੀ ਘਰ(ਨੇੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ।ਇਧਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰੋਹੀੜੇ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਹੋਈ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁੱਸਾ ਸੀ।ਸਿੰਘਾ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਘੇਰ ਲਿਆ, ਐਸੀ ਕੱਟ ਵੱਡ ਹੋਈ ਅਬਦਾਲੀ ਆਪਣੀ ਸੈਨਾ ਮਰਵਾਕੇ ਲਹੌਰ ਜਾ ਵੜਿਆ।ਅਬਦਾਲੀ ਤੋਂ ਇਉ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ 2 ਰੋਹੀੜੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲਿਆ।ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਹੁਣ ਇਹ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੀ।ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਅੱਗੇ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀ ਜਾਣੀ।ਇਹ ਸੋਚਦਾ ਹੋਇਆ ਲਹੌਰ ਦੀ ਸੂਬੇਦਾਰੀ ਕਾਬਲੀ ਮੱਲ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਦੇਕੇ ਕਾਬਲ ਜਾ ਵੜਿਆ, ਕਾਬਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਕੋਲੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲੋ ਮਾਰਧਾੜ ਕਰਕੇ ਲੁੱਟ ਦਾ ਸਮਾਨ ਖੋਹ ਲਿਆ।ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਇੱਟ ਦਰਬਾਰ ਸਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਉਡਾਉਦੇ ਵਕਤ ਉਸ ਦੇ ਨੱਕ ਤੇ ਲੱਗੀ ਸੀ।ਉਸ ਇੱਟ ਦੇ ਜਖਮਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਝਲਦਾ ਹੋਇਆ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਬੁਰੀ ਮੌਤ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪੂਰੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਮਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਚੱਲ ਪਏ।ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਗਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਗ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਗੁਰਮੁਖੋ ਜਾਓ ਨਾ ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਮਣੀ ਅਲਮਾਰੀ ਖੋਲ ਕਿ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਵਰਨਣ ਕਰਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ।ਅੱਜ ਕੱਲ ਉਥੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।ਇਥੇ 3-4-5 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਬੜੀ ਸ਼ਰਦਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਦਾਂ ਹੈ।ਤੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਦਸਵੀ ਦਿਹਾੜਾ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਕੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਦਾਂ ਹੈ, ਹਰ ਸਾਲ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡਿਆਂ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇੱਕ ਚੂਹੇ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਮੈਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਚੂਹਾ ਹੀ ਹਾਂ,ਪਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ,ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ।ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ,ਕੁਝ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ,ਰੌਲਾ ਪਾ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕਰ ਕੇ-ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਬੋਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ-ਵਰਨਾ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ।ਲਓ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੱਡਬੀਤੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਕਹਾਂਗਾ ਸੱਚੋ ਸੱਚ ਕਹਾਂਗਾ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੇ ਬਗੈਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂਗਾ। ਮੇਰੀ ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵਾਕਫ਼ ਹੀ ਹੋ।ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁਸਤ ਚੇਤੰਨ ਨਿਗ੍ਹਾ,ਮੇਰੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ-'ਸ਼ਰਮ ਬਾਝ ਮੁੱਛਾਂ ਅਮਲ ਬਾਝ ਦਾਹੜੀ'-ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਵੱਟ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹਾਂ,ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੇਰੀ ਪੂਛ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।ਹਾਂ -ਪੂਛ ਤੋਂ ਯਾਦ ਆਇਆ-ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਧੱਕਾ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹੋ।ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ ਨੇ-ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਸ ਦੁਸ਼ਟ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ-ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਸਨ।ਉਹ,ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮਾਣ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ,ਲਗਾਤਾਰ ਇੱਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਕੱਟਦਾ ਰਿਹਾ।ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਅੰਗਹੀਣ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।ਵਾਹ ਓਇ ਅਕਲਾਂ ਵਾਲਿਓ ਚੰਗੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੇ,ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਚੀਰ ਫਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।ਵੈਸੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਅ ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਭਿੰਨ ਹੈ।ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਭ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਭਿੰਨ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਮੈਂ ਕਬੂਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਵੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।ਕਈ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਜੰਗਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਉਠਣ ਬੈਠਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੁਸੀਬਤ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿੰਜਰਾ ਵੀ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।ਮੇਰੇ ਦੰਦਾਂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਓ ਤੁਸੀਂ। ਫਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਹੱਦ ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਮੈ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਆਜਾਦ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ,ਬੰਧਨ ਕੱਟਦਾ ਹਾਂ।ਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਅਕਲ ਕਦੇ ਮੇਰੀ 'ਪੂਛ' ਕੱਟਣ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ;ਕਦੇ ਕੋਈ ਕੜਿੱਕੀ ਜਾਂ ਪਿੰਜਰਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।ਮੈਂ ਵੀ ਕਦੇ ਭੁੱਖ ਦਾ ਸਤਾਇਆ 'ਮਜਬੂਰ ਤੇ ਲਾਚਾਰ' ਤੁਹਾਡੀ ਚਾਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।ਫ਼ਿਰ ਵੀ ਮੈ ਤੁਹਾਡਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਚਿਤਵਦਾ,ਜਿੰਨਾ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਬੁਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ।

ਸਿਵਾਏ ਬਿੱਲੀ ਤੋਂ ,ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਤੌਂ ਡਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ।ਬਿੱਲੀ ਮੇਰਾ ਕਾਲ ਹੈ।ਉਸ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ। ਖਦੇ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਨੌ ਸੌ ਚੂਹੇ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਹੱਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ-ਭੁੱਖੀ ਦੀ ਭੁੱਖੀ।ਔਖਾ ਬਹੁਤ ਹਾਂ ਪਰ ਵਸ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਨੇ ਮਤਾ ਵੀ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵੈਰਨ ਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਟੱਲੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ,ਆਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ।ਸਾਰੇ ਹੀ ਇੱਕਦਮ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਹੀਕੋਈ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ 'ਟੱਲੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ'।ਤੁਹਾਡਾ ਅੰਨ ਜੋ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ-ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਇੰਨਾ ਕੁ ਅਸਰ ਤਾਂ ਪੈਣਾ ਹੀ ਸੀ।ਤਦੇ ਮੌਤੋਂ ਡਰ ਡਰ ਕੇ ਲੁਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ।.....

ਲਓ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੋ।ਤੁਹਾਡੇ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਢੋਲ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਇਹ ਕੀ ਹੈ । ਮੈ ,ਮੌਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਚੱਖ ਲਈ।ਸੱਚ ਜਾਣੋ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ -ਮੈਂ ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਵੱਟ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਹੁਣ ਆਵੇ ਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਹੜੀ ਐ ਬਿੱਲੀ ?ਮੈ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਚੀ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾ ਜਾਂਵਾਂਗਾ,ਪਰ ਤਦੇ ਹੀ ਮਿਆਊਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਨਸ਼ਾ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ।ਮੈਂ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਭੱਜਿਆ।ਬਿੱਲੀ ਮਗਰੇ ਮਗਰ।-ਮੂਸਾ ਭੱਜਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੌਤ ਖੜੀਅਨੁਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ਖੁੱਡ ਨਾ ਲੱਭੇ।ਬੜਾ ਹਫਿਆ ਉਸ ਦਿਨ।ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਗਿਆ ਉਸ ਦਿਨ।ਕੰਨਾਂ ਨੂਮ ਹੱਥ ਲਗਾਏ ਕਿ ਹੁਣ ਮੰਮਾ ਅੱਖਰ ਵਿਸਰਿਆ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿਆਂਗਾ।ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਮਾ-ਮਿਆਊਂ ਹੀ ਮੰਮਾ-ਮੌਤ ਹੈ ਮੇਰੇ ਲਈ। ਭਲਾ ਦੱਸੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ?ਹੋਇਆ ਕਦੇ ਅਨਾਜ ਦਾ ਖਾ ਲਿਆ ਭੋਰਾ।ਆਖਰ ਪੇਟ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਭਰਨਾ ਹੀ ਹੈ।ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਟੁੱਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣਗੇ,ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਨੇ।ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।ਸ਼ਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਜਿਊਂਦੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹੋ,ਪਰ ਮਰੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਮ ਸੁੱਟਣ ਚਲ ਪੈਂਦੇ ਹੋ।ਬਲਗਮ ਖਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 'ਮੁਰਗੇ' ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋ,ਮੁਰਦੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀ 'ਮੱਛੀ' ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋ,ਗੰਦਗੀ ਖਾਣ ਵਾਕੇ ਸੂਰ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ,ਪਰ ਧੰਨ ਓ ਬੁੱਧੀ ਦਿਆ ਮਾਲਕਾ ਮੈਨੂੰ ਮਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਚੰਗੀਆਂ ਚੀਜਾਂ ਦਾਲਾਂ,ਅਨਾਜ ,ਘਿਓ ਆਦਿ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ।ਸਦਕੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਕਲਾਂ ਦੇ ....।

ਲਓ ਘੱਟ ਮੈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ।ਇੱਕ ਦਿਨ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸੁੰਢ ਦੀ ਗੰਢੀ ਲੱਭ ਗਈ ਤੇ ਵਾਹ ! ਮੈਂ ਪੰਸਾਰੀ ਬਣ ਬੈਠਾ।ਸੱਚ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਮੰਮਾ ਅੱਖਰ ਯਾਦ ਨਾ ਆਉਂਦਾ,ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੂਬ ਲੁੱਟ ਲੈਣਾ ਸੀ।....

ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ ਹੋਣੀ ਐ ਤੁਸੀਂ ਬਈ ਇੱਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ੇਰ ਆ ਨਿਕਲਿਆ।ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਰਖ਼ਤ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।ਉਸ ਟਾਹਣੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਛੱਤੇ ਚੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਤੁਪਕਾ ਤੁਪਕਾ ਡਿਗ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਚ' ਪੈਣ ਲੱਗਿਆ।ਰਾਜਾ ਸ਼ਹਿਦ ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਟਾਹਣੀ ਨੂੰ ਦੋ ਚੂਹੇ -ਇੱਕ ਚਿੱਟਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਲਾ ਕੱਟ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਕਾਲਾ ਨਾਗ ਫਨ ਫੈਲਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ।ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਚੂਹਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਹਾਂ ਚਿੱਟਾ ਜਾਂ ਕਾਲਾ ? ਪਛਾਣ ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ।ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣਾਂਗਾ ਇਸ ਤਰਾਂ ਮੈਂ....

ਇੱਕ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ600 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਏ ਸਨ ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

ਕੁਲਹਾਂ ਦੇਂਦੇ ਬਾਵਲੇ,ਲੈਂਦੇ ਵਡੇ ਨਿਲਜ
ਚੂਹਾ ਖਡ ਨ ਮਾਵਈ,ਤਿਕਲਿ ਬੰਨੈ ਛਜ।।-ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ (ਅੰਕ 1286)

ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਤਾਂ ਖੱਡ ਵਿੱਚ ਸਮਾਵਾਂ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰ ਲੱਕ ਨਾਲ ਛੱਜ ਜਰੂਰ ਬੰਨ੍ਹ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।ਮੇਰੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ,ਲੇਖਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਨੇਤਾਵਾਂ,ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ।ਇਹ ਸਾਰੇ ਵੀ ਅਵਰ ਉਪਦੇਸੈ ਆਪ ਨ ਕਰੈ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।ਧੰਨ ਭਾਗ ਹਨ ਮੇਰੇ-ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮੇਰਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ ? ਓਹੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪੁੱਟਿਆ ਪਹਾੜ ਨਿਕਲਿਆ ਚੂਹਾ।ਜੀ ਹਾਂ ਮੈਂ ਕਈ ਪਹਾੜ ਖੋਦਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਜਿਸ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਹਾਥੀ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਡੇਗ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਖੋਦ ਕੇ ਡੇਗ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਮੈਂ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਚੂਹਾ ਹੀ ਹਾਂ।

ਛੱਤਰੀ ਤੇ ਸਾਇਕਲ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

ਆਮ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਜੀਵੇ ਆਸਾ, ਮਰੇ ਨਿਰਾਸਾ।ਆਸ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੱਡੀ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਛੱਤਰੀ ਤੇ ਸਾਇਕਲ। ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਿੱਤਾ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੱਥ ਵਟਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚੋਂ ਮੱਝਾਂ ਚਾਰਨੀਆਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਪੱਠੇ ਵੱਢਣੇ ਆਦਿ ਤਾਂ ਸੌਖੇ ਲੱਗਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਕੰਮ ਬੇਹੱਦ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਨ ।

ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਕੰਮ ਸੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ 10-11 ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 9-10 ਘੰਟੇ ਕੜਕਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਦਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕਣਕ (ਹਾੜੀ) ਵੱਢਣੀ। ਕਣਕ ਵੱਢਣ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਤਾਂ ਧੁੱਪ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਕਰਦੀ ਸੀ । ਦੂਜਾ ਜਿਹੜਾ ਮਿੱਟੀ-ਘੱਟਾ ਮੂੰਹ-ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਵੱਢਦਿਆਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰਸ ਜਾਈਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹਾੜੀ ਦੀ ਵਾਢੀ 'ਚ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਜਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ 10-12 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕਣਕ ਵੱਢਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲੀ ਤਾਈ (ਝਿਉਰੀ) ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੜਾ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਕਣਕ ਵੱਢਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਤਾਂ ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਸੁੱਕਣ ਲੱਗ ਜਾਣਾ। ਫਿਰ ਉੱਠ-ਉੱਠ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਕਿ ਘੜੇ ਵਾਲੀ ਤਾਈ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਸਖ਼ਤ ਕੰਮ ਸੀ ਜੇਠ-ਹਾੜ (ਮਈ-ਜੂਨ) ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਕਣਕ ਦੀ ਗਹਾਈ ਲਈ ਫਲ੍ਹਾ ਹੱਕਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਯੁੱਗ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਣਕ ਕੱਢਣ ਲਈ ਥਰੈਸ਼ਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ।ਤੀਜਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਸੀ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਰੂੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਗਲ਼ੇ-ਸੜੇ ਗੋਹੇ ਦੀ ਖਾਦ ਲਿਜਾ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣੀ । ਚੌਥਾ ਕਰੜਾ ਕੰਮ ਸੀ ਸਾਉਣ-ਭਾਦੋਂ ਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਮੱਕੀ, ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਕਮਾਦ ਦੀ ਗੁਡਾਈ ਕਰਨੀ । ਪੰਜਵਾਂ ਅਤੀ ਕਠਿਨ ਕੰਮ ਸੀ ਸਉਣ-ਭਾਦੋਂ 'ਚ ਮੱਕੀ ਤੇ ਕਪਾਹ 'ਚੋਂ ਕੱਖ ਕੱਢਣੇ । ਅਜਿਹੇ ਔਖੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਭਿੱਜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਪੰਕਤੀਆ ਅਕਸਰ ਹੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ: "ਜੱਟਾ ਤੇਰੀ ਜੂਨ ਬੁਰੀ, ਹਲ ਛੱਡ ਕੇ ਚਰ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜਾਵੇਂ" ਅਤੇ "ਭਾਦੋਂ ਦਾ ਭਜਾਇਆ ਜੱਟ ਸਾਧ ਹੋ ਗਿਆ"। ਇਸ ਧੁੱਪ ਤੇ ਗਰਮੀ ਦੇ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਨੇ ਮੈਂ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਕਸਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਕਿ ਹੇ ਮਾਲਕ ਇਸ ਜੂਨ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਕੋਈ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਦੇ ਦੇ।

ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਾਨੇ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਇਕਲ 'ਤੇ ਜਾਂ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਛੱਤਰੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖਣਾ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਕਿ ਕੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੀ ਕਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਇਕਲ, ਛੱਤਰੀ ਹੋਣਗੇ ? ਕੀ ਮੇਰੀ ਭਵਿੱਖਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾਨੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਰਗੀ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗੀ ? ਉਸ ਸਮੇਂ ਛੱਤਰੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ-ਛੇ ਰੁਪਏ, ਨਵੇਂ ਸਾਇਕਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਡੇਢ ਕੁ ਸੌ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੀ 60-70 ਰੁਪਏ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ £.ਛਫ.।.4. ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀ. ਏ. ਯੂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ-ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਬਦਲਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਧੁੱਪੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮਨ ਚ' ਉੱਠਦੀ ਛੱਤਰੀ ਤੇ ਸਾਇਕਲ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰੇ ਜਿਹਨ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਤਾਜਾ ਹੈ।

ਆਮ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਜੀਵੇ ਆਸਾ, ਮਰੇ ਨਿਰਾਸਾ। ਆਸ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੱਡੀ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਛੱਤਰੀ ਤੇ ਸਾਇਕਲ। ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਿੱਤਾ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੱਥ ਵਟਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚੋਂ ਮੱਝਾਂ ਚਾਰਨੀਆਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਪੱਠੇ ਵੱਢਣੇ ਆਦਿ ਤਾਂ ਸੌਖੇ ਲੱਗਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਕੰਮ ਬੇਹੱਦ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਨ ।

ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਕੰਮ ਸੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ 10-11 ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 9-10 ਘੰਟੇ ਕੜਕਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਦਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕਣਕ (ਹਾੜੀ) ਵੱਢਣੀ। ਕਣਕ ਵੱਢਣ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਤਾਂ ਧੁੱਪ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਕਰਦੀ ਸੀ । ਦੂਜਾ ਜਿਹੜਾ ਮਿੱਟੀ-ਘੱਟਾ ਮੂੰਹ-ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਵੱਢਦਿਆਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰਸ ਜਾਈਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹਾੜੀ ਦੀ ਵਾਢੀ 'ਚ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਜਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ 10-12 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕਣਕ ਵੱਢਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲੀ ਤਾਈ (ਝਿਉਰੀ) ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੜਾ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਕਣਕ ਵੱਢਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਤਾਂ ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਸੁੱਕਣ ਲੱਗ ਜਾਣਾ। ਫਿਰ ਉੱਠ-ਉੱਠ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਕਿ ਘੜੇ ਵਾਲੀ ਤਾਈ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਸਖ਼ਤ ਕੰਮ ਸੀ ਜੇਠ-ਹਾੜ (ਮਈ-ਜੂਨ) ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਕਣਕ ਦੀ ਗਹਾਈ ਲਈ ਫਲ੍ਹਾ ਹੱਕਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਯੁੱਗ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਣਕ ਕੱਢਣ ਲਈ ਥਰੈਸ਼ਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ । ਤੀਜਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਸੀ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਰੂੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਗਲ਼ੇ-ਸੜੇ ਗੋਹੇ ਦੀ ਖਾਦ ਲਿਜਾ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣੀ । ਚੌਥਾ ਕਰੜਾ ਕੰਮ ਸੀ ਸਾਉਣ-ਭਾਦੋਂ ਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਮੱਕੀ, ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਕਮਾਦ ਦੀ ਗੁਡਾਈ ਕਰਨੀ । ਪੰਜਵਾਂ ਅਤੀ ਕਠਿਨ ਕੰਮ ਸੀ ਸਉਣ-ਭਾਦੋਂ 'ਚ ਮੱਕੀ ਤੇ ਕਪਾਹ 'ਚੋਂ ਕੱਖ ਕੱਢਣੇ । ਅਜਿਹੇ ਔਖੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਭਿੱਜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਪੰਕਤੀਆ ਅਕਸਰ ਹੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ: "ਜੱਟਾ ਤੇਰੀ ਜੂਨ ਬੁਰੀ, ਹਲ ਛੱਡ ਕੇ ਚਰ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜਾਵੇਂ" ਅਤੇ "ਭਾਦੋਂ ਦਾ ਭਜਾਇਆ ਜੱਟ ਸਾਧ ਹੋ ਗਿਆ"। ਇਸ ਧੁੱਪ ਤੇ ਗਰਮੀ ਦੇ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਨੇ ਮੈਂ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਕਸਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਕਿ ਹੇ ਮਾਲਕ ਇਸ ਜੂਨ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਕੋਈ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਦੇ ਦੇ। ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਾਨੇ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਇਕਲ 'ਤੇ ਜਾਂ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਛੱਤਰੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖਣਾ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਕਿ ਕੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੀ ਕਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਇਕਲ, ਛੱਤਰੀ ਹੋਣਗੇ ? ਕੀ ਮੇਰੀ ਭਵਿੱਖਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾਨੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਰਗੀ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗੀ ? ਉਸ ਸਮੇਂ ਛੱਤਰੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ-ਛੇ ਰੁਪਏ, ਨਵੇਂ ਸਾਇਕਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਡੇਢ ਕੁ ਸੌ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੀ 60-70 ਰੁਪਏ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ .. .. ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀ. ਏ. ਯੂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ-ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਬਦਲਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਧੁੱਪੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮਨ ਚ' ਉੱਠਦੀ ਛੱਤਰੀ ਤੇ ਸਾਇਕਲ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰੇ ਜਿਹਨ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਤਾਜਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼

ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਜਨਮ 9 ਮਈ 1540 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਕੁੰਭਲਗੜ੍ਹ ਕਿਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜੈਵੰਤਾ ਬਾਈ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਮਹਾਰਾਣਾ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਦੂਜਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਅਜਬਦੀ ਪੰਨਵਰ, ਜੋ ਬਿਜੋਲੀਆ ਦੀ ਹੰਸਾ ਬਾਈ ਅਤੇ ਰਾਊ ਮਮਰਖ ਪੰਨਵਰ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਪੰਜ ਪੁੱਤਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾ, ਸਾਹਸ ਮੱਲ, ਕੰਵਰ ਦੁਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਸ਼ੇਖਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੰਵਰ ਪੂਰਨ ਮੱਲ ਸਨ। ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਤਾਰਾਂ ਤੱਕ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਵਾੜ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੱਖਣੀ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਭੀਲਵਾੜਾ, ਚਿੱਤੌੜਗੜ੍ਹ, ਰਾਜਸਮੰਦ, ਉਦੈਪੁਰ, ਜੱਲਾਵਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਪੀਰਾਵਾ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੀਮਚ ਅਤੇ ਮੰਡਸੌਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਾ ਗੁਜਰਾਤ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੇਵਾੜੀ ਹੈ। ਮੇਵਾੜ ਰਿਆਸਤ 'ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਜਸੀ ਵੰਸ਼ਾਂ; ਪਹਿਲੋਂ ਮੌਰਿਜ ਨੇ 734 ਈਸਵੀ, ਦੂਸਰੇ ਗੁਹਿਲਾਜ ਨੇ (734 ਤੋਂ 1303) ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ ਸਿਸੋਦੀਆ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਨੇ 1326 ਤੋਂ 1952 ਈਸਵੀ ਤੱਕ ਰਾਜ ਕੀਤਾ।

ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਹਾਰਾਣਾ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਦੀ 1572 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਰਾਣੀ ਧੀਰ ਬਾਈ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਜਗਮਾਲ ਨੂੰ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਮੇਵਾੜ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਉੱਚ ਦਰਬਾਰੀ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਸੂਝਬੀਰਤਾ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸੈਨਿਕ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਸਿਆਣਪ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘਾਸਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੇਵਾੜ ਦਾ ਮਹਾਰਾਣਾ ਬਣਿਆ। ਮਹਾਰਾਣਾ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ 1568 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਮੁਗ਼ਲ ਸੈਨਾਵਾਂ ਨੇ ਚਿੱਤੌੜਗੜ੍ਹ ਦੀ ਜਿੱਤ ਮਗਰੋਂ ਮੇਵਾੜ ਸ਼ਾਹੀ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਇਲਾਕੇ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੀ ਅਧੀਨ ਸਨ। ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਲਾਲਉਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਅਕਬਰ (1556-1606) ਦਿੱਲੀ-ਆਗਰਾ ਤੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਜਾਣ ਲਈ ਮੇਵਾੜ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਸਥਿਰ ਰਸਤੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। 1572 ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਰਾਜਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਮਗਰੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੁਆਰਾ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੋਲ ਕਈ ਰਾਜਦੂਤਕ ਮਿਸ਼ਨ ਭੇਜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਵਾੜ ਰਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਜਪੂਤਾਨਾ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਰਾਜਪੂਤ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਮੇਵਾੜ ਰਿਆਸਤ ਅਤੇ ਮੁਗ਼ਲ ਸੈਨਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਯੁੱਧ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਗਈ। ਮੁਗ਼ਲ ਸੈਨਾਵਾਂ ਚਿੱਤੌੜਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਰਾਜਦੂਤਕ ਮਿਸ਼ਨ ਜਲਾਲ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਅਸਫ਼ਲ ਰਿਹਾ। ਦੂਸਰਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਤੀਸਰਾ ਰਾਜਾ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਮਿਸ਼ਨ ਰਾਜਾ ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੇ। 18 ਜੂਨ 1576 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਤੇ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹਲਦੀਘਾਟੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੋਈ। ਹਲਦੀਘਾਟੀ ਪੱਛਮੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਖਾਮਨੌਰ ਅਤੇ ਬਾਗੀਚਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤੰਗ ਪਹਾੜੀ ਰਸਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਜਸਮੰਦ ਅਤੇ ਪਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦੈਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ 40 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ।

ਅਮੇਰ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਜਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ (ਪਹਿਲਾ) ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ। ਅਮੇਰ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਨਾਂ ਹੁਣ ਜੈਪੁਰ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਅਕਬਰ ਦੇ ਨੌਂ ਰਤਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸੱਯਦ ਅਹਿਮਦ ਖ਼ਾਨ ਬਰਾਅ, ਸੱਯਦ ਹਾਸ਼ਿਮ ਖ਼ਾਨ ਬਰਾਅ, ਜਗਨ ਨਾਥ, ਰਾਊ ਲੌਨਕਾਨ, ਮਿਨਥਾਰ ਖ਼ਾਨ, ਮਾਧੋ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਲਾ ਕਾਜ਼ੀ ਖ਼ਾਨ ਅਤੇ ਗਿਆਸਊਦਦੀਨ ਅਲੀ ਆਸਿਫ਼ ਖ਼ਾਨ ਆਦਿ ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਅਧੀਨ 5 ਤੋਂ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਸੈਨਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੀ। ਮੁਗ਼ਲ ਹਾਥੀ ਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਹਾਕਿਮ ਸੂਰ ਖ਼ਾਨ, ਭੀਮ ਸਿੰਘ ਦੋਦੀਆ, ਰਾਮ ਦਾਸ ਰਾਠੌਰ, ਰਾਮ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂਨਵਰ, ਰਾਣਾ ਪੂੰਜਾ, ਤਾਰਾ ਚੰਦ, ਬੀਦਾ ਜੱਲਾ ਅਤੇ ਭੱਮਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਸਮੇਤ 3000 ਦੇ ਲਗਭਗ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਸੈਨਾ ਸੀ। ਰਾਜਪੂਤ ਹਾਥੀ ਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਜਪੂਤ ਸੈਨਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਰਾਜਪੂਤ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ 400 ਦੇ ਕਰੀਬ ਭੀਲ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਸੈਨਿਕ ਵੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕਤਾ ਮੇਰਪੁਰ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਮੁਖੀ ਪੂੰਜਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭੀਲ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਆਦਿ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕਬੀਲਾ ਹੈ। ਮੇਵਾੜ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਭੀਲ ਮੱਧਕਾਲ ਸਮੇਂ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮਾਹਿਰ ਅਤੇ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਹਾਸਲ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਕਿਮ ਸੂਰ ਖ਼ਾਨ, ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ 1500 ਅਫ਼ਗਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਸੈਨਿਕਾਂ ਸਮੇਤ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਹਲਦੀਘਾਟੀ ਦਾ ਯੁੱਧ 18 ਜੂਨ, 1576 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਛੇ ਘੰਟੇ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਾਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਯੁੱਧ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਗਹਿ-ਗੱਚ ਲੜਾਈ ਮਗਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਮੁਗ਼ਲ ਸੈਨਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ, ਪਰ ਇਸ ਜਿੱਤ ਦਾ ਕੋਈ ਮੰਤਵ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਗ਼ਲ ਅਸਮਰਥ ਰਹੇ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਜਾਦੂਨਾਥ ਸਰਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਪੂਤ ਸੈਨਾ ਦੇ 1600 ਦੇ ਲਗਭਗ ਸੈਨਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਖ਼ਵਾਜਾ ਨਿਜ਼ਾਮਊਦਦੀਨ ਅਹਿਮਦ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤਬਕਾਤ-ਏ-ਅਕਬਰੀ' ਅਨੁਸਾਰ ਯੁੱਧ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 500 ਮੁਗ਼ਲ ਸੈਨਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 300 ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਸਨ।

ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਅਫ਼ਗਾਨੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਯੂਸਫ਼ਜਾਈ ਅਤੇ ਗੱਖੜ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਸਿੰਧ, ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਕੰਧਾਰ ਆਦਿ ਵੱਲ ਅਕਬਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਕੇ ਮੇਵਾੜ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ। 1579 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਗ਼ਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਦਬਾਅ ਮੇਵਾੜ ਰਿਆਸਤ ਵੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਘਟਦਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਰੋਹਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹਾਕਿਮ ਖ਼ਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਹਾਕਮ ਖ਼ਾਨ, ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਸ਼ੀਰਊਦਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਹੰਮਾਯੂ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੁੱਤਰ, ਭਾਵ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਬੁਲ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ।

ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ 1582 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੇ ਦਾਵਰ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰ ਕੇ ਉਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। 1585 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਰੁਕਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਉੱਤਰੀ-ਪੱਛਮੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵੱਲ 12 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਰੁੱਝਿਆ ਰਿਹਾ। ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਮੇਵਾੜ ਸ਼ਾਹੀ ਰਾਜਪੂਤ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਪੁਨਰ ਉਭਾਰ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਮੇਵਾੜ, ਕੁੰਬਲਗੜ੍ਹ, ਉਦੈਪੁਰ ਅਤੇ ਗੌਗੁੰਡਾ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਮੇਵਾੜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਆਧੁਨਿਕ ਦੁਨਗਾਰਪੁਰ ਨੇੜੇ ਚਵਾਂਦ ਨਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਚਵਾਂਦ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ 19 ਜਨਵਰੀ 1597 ਈਸਵੀ ਨੂੰ 57 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾ (1559-1620 ਈਸਵੀ), ਜੋ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਰਾਜਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆ।

ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਇਕਲੌਤਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਯੁੱਧ ਸਬੰਧੀ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਭਾਵ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਾਕਿਮ ਖ਼ਾਨ ਸੂਰ ਵਰਗੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਸੂਰਵੀਰ, ਯੋਗ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੈਨਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨ ਪੂਰਵਕ ਸਥਾਨ ਦੇਣਾ, ਘੋੜਸਵਾਰ ਸੈਨਾ ਦੀ ਫੁਰਤੀ, ਭੀਲ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਆਦਿ ਕਾਰਨ ਉਹ ਮੁਗ਼ਲ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਿਰਤਾ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੇਵਾੜ ਸ਼ਾਹੀ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਪੁਨਰ-ਉਭਾਰ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾਕਿਮ ਖ਼ਾਨ ਸੂਰ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਯੁੱਧ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਘੋੜੇ ਚੇਤਕ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿੱਸੇ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਇੱਕ ਵੀਰ ਯੋਧਾ, ਸੂਰਬੀਰ, ਸਵੈ-ਅਭਿਮਾਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਯੋਗ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਾ-ਕੇਵਲ ਮੇਵਾੜ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮੁਗ਼ਲ ਸੈਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਦਾ ਰਸਤਾ ਚੁਣਿਆ ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਵੀ ਬਣਿਆ।

ਸ਼ਹੀਦ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 24 ਅਗਸਤ, 1882 ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਹਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪਿਤਾ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਬਰਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ 'ਚ ਹੋਇਆ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਉੱਘੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਸਨ।

ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ 'ਚੋਂ ਮਿਡਲ ਪਾਸ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ। ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਦਿਆਂ ਹੀ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਇਆ ਸਿਰ ਤੋਂ ਉੱਠ ਗਿਆ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਹ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਛੱਡ ਪਿੰਡ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਆ ਗਏ।

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ 'ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ' ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਵੇਲੀ ਕੋਲ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ। ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਕੰਮਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਖਾਈ ਜਾਣ ਲੱਗੀ।

ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਮਰਿਆਦਾ ਬਹਾਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ' ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵੀ ਕੋਈ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੋੜ 'ਚੋਂ 'ਆਕਾਲੀ ਦਲ' ਤੇ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ' ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਹਮਾਇਤੀ ਰਿਆਸਤੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਕਿ ਲੋਕ ਜਥੇਬੰਦਕ ਹੋਣ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1923 ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਦੋਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਰਅਸਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ 'ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਲਈ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ 'ਜੈਤੋ ਦਾ ਮੋਰਚਾ' ਦੇਖਣ ਲਈ ਆਏ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

7 ਜੁਲਾਈ, 1925 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੁੱਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਕੁੱਝ ਆਗੂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਸਾਜਿਸ਼ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਖ਼ੀਰ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਬਾਕੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਫਿਰ ਰਿਹਾਅ ਨਾ ਹੋਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਨੇ 'ਗੜਵੀ ਚੋਰੀ' ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸਤੰਬਰ, 1926 ਵਿਚ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ, ਲਾਹੌਰ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਫਿਰ ਪਟਿਆਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਲਗਭਗ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਰਿਆਸਤੀ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਸਟੇਟਸ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਦਸੰਬਰ, 1929 ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਭਾਰਤ ਲਈ ਪੂਰਨ ਸਵਰਾਜ' ਦਾ ਮਤਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਕ ਬੈਠਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਆਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਆਸਤੀ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵੀ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਜਨਤਾ ਦੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਥੇ ਹੀ ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1930 ਵਿਚ ਰਿਆਸਤੀ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਕਰੀਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ ਕੌਮ ਜਾਨ ਜਾਂ ਮਾਲ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਾਲਮ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਖ਼ੁਦ ਬਖ਼ੁਦ ਮਿਟ ਜਾਣਗੇ।"

ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਝੂਠਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਕੈਦ ਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜ਼ੁਰਮਾਨਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦਿਆਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਰਿਆਸਤੀ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਦੀ ਤੀਜੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਜੁਲਾਈ, 1931 ਨੂੰ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਇਥੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੀ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਬੰਬਈ (ਮੁੰਬਈ) ਵਿੱਚ ਕਾਨਫੰਸ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਥੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। 24 ਅਗਸਤ, 1933 ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਬਰਨਾਲਾ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਦੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ 11 ਜਨਵਰੀ, 1934 ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਚ 'ਖੁਡਿਆਲ ਕਾਨਫਰੰਸ' ਵਿਚ ਰਿਆਸਤ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕੈਦ ਤੇ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ 'ਚ 'ਦਿੱਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ' ਦੌਰਾਨ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਰਿਆਸਤੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਛੇ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਛੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਘਟੀਆ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਸਲੂਕ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਅੰਤ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਲੰਮੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਮਗਰੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੜਦਿਆਂ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲ 20 ਜਨਵਰੀ, 1935 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਆਰਫ ਕਾ ਸੁਣ ਵਾਜਾ ਰੇ

ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਗੁਰੂਦੇਵ ! ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ? ਮੂਕ ਮੁੱਦਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਮਰ ਹੋਣ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਨਾ ? ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ? ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਗੁਰੂ/ਵੱਡੇ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਜਰ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ?" ਗੁਰੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਇਹ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਨਿਮਰ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹਨ; ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਧੋਖਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰੀ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਾਵਨਾ ਸੁਆਰਥੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਹਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਮਰ ਹੋਣਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਨਿਮਰ ਹੋਣਾ, ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਦੁਹਰਾਓ ਜਾਂ ਇਜ਼ਹਾਰ ਨਹੀਂ। ਵਿਅਕਤ ਮੈਂ-ਮੇਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਸੁਆਰਥੀ ਹੈ।"

ਸ਼ਰਧਾਲਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਕੁਝ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ ਗੁਰੂਦੇਵ !" ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਆਓ, ਸੂਫ਼ੀ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਇਕ ਕਥਾ ਵਿਚਾਰੀਏ। ਇਕ ਬਿਰਧ ਫ਼ਕੀਰ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਆਦਿ ਉਬਾਲ ਮੋਮਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਜੀਵਕਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਜਾਂ ਕੰਦ ਮੂਲ ਆਦਿ ਦੇ ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਲੱਕੜੀਆਂ ਆਦਿ ਚੁੱਕ ਲਿਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਉਬਾਲ ਕੇ ਖਵਾ ਦਿੰਦਾ। ਬਿਰਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਮੁਫ਼ਤ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਫ਼ਤ ਦੀਆਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਹਨ। ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਖੋਟੇ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਸਿਲਸਲਾ ਕਈ ਸਾਲ ਚੱਲਿਆ। ਫ਼ਕੀਰ ਖੋਟੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮਟਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਰੀ ਜਾਂਦਾ। ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਸਿੱਕੇ ਖੋਟੇ ਹਨ; ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਫ਼ਕੀਰ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਘੜੀ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀ; ਨਮਾਜ਼ ਅਤਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬਾਰਾਮਾਹੀ ਇਲਾਹੀ ਵਿਚ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਯਾ ਅੱਲ੍ਹਾ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੋਮਨਾਂ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਕੀਤੀ। ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਖੋਟੇ ਸਿੱਕੇ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਬੰਦਾ, ਖੋਟਾ ਸਿੱਕਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਾ ਖ਼ੁਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰੀਂ ਅਤੇ ਦੋਜ਼ਖ ਤੋਂ ਬਚਾਈਂ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ। ਸੂਫ਼ੀ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਫ਼ਕੀਰ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ, ਉਸ ਨੇ ਮੋਮਨਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੀ, ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਖੋਟੇ ਸਿੱਕੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤੇ। ਤੀਜੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੋਟਾ ਸਿੱਕਾ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੀ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਤਲਾਸ਼ ਕਰੋ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਉਸ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖੋਟੇ ਸਿੱਕੇ ਕਿਉਂ ਲਏ। ਦੂਜਾ, ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਸਿੱਕੇ ਖੋਟੇ ਹਨ; ਮਟਕੀਆਂ ਭਰੀਆਂ। ਤੀਜੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੋਟੇ ਸਿੱਕੇ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰ ਕੇ ਜੰਨਤ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹੀ ਨਿਮਰਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਪਿਆ ਹੋਵੇ।" ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤਾਂ ਕੀ ਖ਼ੁਦਾ ਤੋਂ ਮੰਗਣਾ ਨਿਮਰਤਾ ਨਹੀਂ ?"

ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਨਹੀਂ। ਮੰਗਣਾ ਸੁਆਰਥ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਕਾਮਤਾ ਨਹੀਂ।

ਮੁਗਲ ਇਮਾਰਤ ਕਲਾ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਸਰਾਏ ਅਮਾਨਤ ਖ਼ਾਨ

ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮੂਰਤੀ ਕਲਾ ਦਾ ਖ਼ੂਬ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਸਮੇਂ ਇਮਾਰਤ ਕਲਾ ਨੇ ਖ਼ੂਬ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ। ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਇਮਾਰਤ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਲਾ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਅਤੇ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਵੀ ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੱਤ ਅਜੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਣੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤ ਅਮਾਨਤ ਖਾਨ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਸਰਾਏ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਰਾਏ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕੋਈ 29 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਰਨਤਾਰਨ-ਅਟਾਰੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਅਮਾਨਤ ਖ਼ਾਨ ਮੁਗਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਣ-ਕਲਾ ਅਦਭੁੱਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 1632 ਈ: ਵਿੱਚ 'ਅਬਦ-ਅਲ ਹੱਕ-ਸਿਰਾਂਜੀ' ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਸੀ। ਸਿਕੱਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਬਰ ਦੀ ਕਬਰ ਦੇ ਬਣੇ ਦਰਵਾਜੇ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੀਨਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਦਰਾਸ ਮਸੀਤ ਅਤੇ ਛਿੰਨੀ ਦਜ ਰੋਜ਼ਾ ਆਗਰਾ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਅਮਾਨਤ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਤਾਜ ਮਹਿਲ 'ਚ ਨਿਕਾਸੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਅਮਾਨਤ ਖ਼ਾਨ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਆਲਮੀ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਦਦ ਭਰਪੂਰ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਸਮਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਚੰਦਰਾਭਾਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਨੁਸਾਰ ਆਲਮੀ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਮੌਤ 17 ਜਨਵਰੀ 1639 ਨੂੰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਅਮਾਨਤ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਵੱਖਰਾ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਹੀ 1640 ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਫ਼ਾਸਲੇ 'ਤੇ ਇਕ ਰੂਹ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸਰਾਏ ਬਣਾਈ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਮਾਨਤ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਸਰਾਏ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈ। ਇਹ ਸਰਾਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਰਨੈਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲਾਹੌਰ-ਆਗਰਾ ਰੂਟ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਆਰਾਮ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਖ਼ੂਬ ਮਹਿਮਾਨ-ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ। ਇੱਥੇ ਰੁਕਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀ ਇਸ ਸਰਾਏ ਅੰਦਰ ਬਣੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਰਾਮ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮਸੀਤ ਵਿੱਚ ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਚੌੜੇ ਵਰਾਂਡਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਰਾਏ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਸਰਾਏ, ਜੋ ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹੀ ਇੱਟਾਂ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬੇ-ਰੁਖੀ ਕਾਰਨ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਬੀ ਹਿੱਸਾ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ ਬਰਬਾਦੀ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ 800 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਬਣਿਆ ਖਾਨ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਾਏ ਅਮਾਨਤ ਖ਼ਾਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਪੁਰਾਤਤਵ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਕੇ, ਸਰਾਏ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕਮਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵਸੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਸਰਾਏ ਸਬੰਧੀ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਹੋਈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 25 ਜੂਨ 1928 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਜਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ-19571 ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸੰਪਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸੇ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਡਿਗ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਕਰ ਕੇ, ਮੁਰੰਮਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਗ਼ਦਰੀ ਸੂਰਮਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ

ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਰੱਖ ਕੇ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਦੇਸ਼, ਕੌਮ ਤੇ ਕਿਰਤੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਏ ਅਜਿਹੇ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਸੂਰਮੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਕੀਤੇ ਵੱਡੇ ਤਿਆਗ ਤੇ ਭਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਦਕਾ ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਿੱਲਖਣ ਯੋਧਾ ਸੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਸਰਾਭਾ। ਮਹਾਨ ਗ਼ਦਰੀ ਸੂਰਮੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਦਾ ਜਨਮ 1900 ਵਿੱਚ ਜੀਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਿਉਣ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਮੁੱਢਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਪਤਵਾਸ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਖੇਤ 'ਚ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਸਰਾਭਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਰੇ ਭੇਜਿਆ। ਦਾਦੇ-ਪੋਤੇ ਦੀ ਇਸ ਮਿਲਣੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਦਾਦੇ-ਪੋਤੇ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ' ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਗ਼ਦਰੀ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗੇ ਗਏ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਗੁਪਤ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲੱਗੇ। ਸੰਨ 1923 ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਸੰਦਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜੈਤੋ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸੰਨ 1924 'ਚ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸਫਰ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਸੰਨ 1924 ਤੋਂ 1929 ਤੱਕ ਕਲਕੱਤਾ ਰਹੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਗ਼ਦਰੀ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀ ਤੇ ਸੁਦਾਗਰ ਸਿੰਘ ਭਿਖਾਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ 'ਕਵੀ-ਕੁਟੀਆ' ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ 'ਕਵੀ-ਕੁਟੀਆ', 'ਕਵੀ-ਮਾਸਕ', 'ਰਸਾਲੇ' ਤੇ 'ਕਵੀ-ਪ੍ਰੈਸ' ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਾਰਜ ਸਾਂਭ ਲਿਆ। ਦਰਅਸਲ 'ਕਵੀ-ਪ੍ਰੈਸ' ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਮੂਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਅੱਡਾ ਸੀ ਤੇ 'ਕਵੀ-ਮਾਸਕ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਸੀ। 'ਸਾਂਝੀਵਾਲ' ਸਪਤਾਹਿਕ, ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ, ਵੀ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਛਪਦਾ। ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਦੀਆਂ ਜੋਸ਼ੀਲੀਆਂ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਕਵੀ', 'ਫੁਲਵਾੜੀ', 'ਸਾਂਝੀਵਾਲ' ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਪਰਾਂ 'ਚ ਛਪਦੀਆਂ ਤੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ 'ਚ ਗੂੰਜਦੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾ ਕੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਾਹਿਤ ਵੰਡਦੇ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਇੱਕਠੀ ਕਰਦੇ।

ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿੱਚ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲਸੇ, ਜਲੂਸਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ। ਸੰਨ 1930-31 ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਜਤਿਨ ਦਾਸ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਮੌਕੇ ਲਾ-ਮਿਸਾਲ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਕਲਕੱਤਾ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਉਹ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇੱਧਰ ਭਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਇਮਤਿਹਾਨੀ ਹਾਲਤ ਅੰਦਰ ਉਹ 28 ਜੁਲਾਈ 1929 ਨੂੰ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਪਾਰਟੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਘੋਲਾਂ ਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕੁਲਵਕਤੀ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟ ਗਏ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਡੱਕੇ ਗਏ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਬਣੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 1932 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਰਾਭਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਬਰਸੀ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਭਾਰੀ ਰੋਕਾਂ ਤੇ ਜਬਰ-ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਕਾਰਜ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਬਰਸੀ ਪਿੱਛੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਹੋਰ ਤੇਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1923 ਤੋਂ 47 ਤੱਕ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ 1947 ਤੋਂ 54 ਤੱਕ ਵੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਨੇ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਟਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵੀ ਧੰਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀਆਂ, ਇਕੱਲਤਾ, ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ/ਦੇਸੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਪੁਲਸੀ ਛਾਪਿਆਂ, ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਦੀਆਂ ਭਾਰੀ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਝਲਦਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ-ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ, ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮ ਝੱਲੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਸਰਾਭੇ ਘਰੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਤੇ ਕਹਿਣੀ-ਕਰਨੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸੂਰਮੇ ਸਫਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰੇ 40 ਕਰੋੜ ਹਿੰਦ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰੀ, ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਨਿਆਂ ਤੇ ਕਿਰਤ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਖਰਾ ਲੋਕ ਜਮਹੂਰੀ ਸੱਚਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਮੇਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਵੀ ਪੈਸਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ-ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗਾ।" ਸਫਰੀ 'ਪ੍ਰਣ' ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਬਾਗੀ ਰਹਾਂਗੇ ਕਰਾਂਗੇ ਹੋਰ ਬਾਗੀ, ਜਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦਾ ਅਜ਼ਾਬ ਸਾਡਾ ।
ਲੜਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਹਟਾਂਗੇ ਨਹੀਂ ਪਿੱਛੇ, ਜਦ ਤੱਕ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਨਾ ਕਾਜ ਸਾਡਾ ।
ਲਗਨ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਛੱਡਣੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਹੋ ਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਰਬਾਦ ਸਾਡਾ।
'ਸਫਰੀ' ਹੇਠਲੀ ਉਤੇ ਲਿਆਉਣ ਖਾਤਿਰ, ਨਾਅਰਾ ਗੂੰਜੂ ਇਨਕਲਾਬ ਸਾਡਾ ।

ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ (ਕਲਕੱਤਾ) ਵੱਲੋਂ ਸੰਪਾਦਿਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸਫਰੀ ਮਨਤਰੰਗ' (2013) ਗ਼ਦਰ ਕਾਵਿ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਨਮੂਨਾ ਹੈ । ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਕੌਮੀ ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਉਮਰ ਭਰ ਕੀਤੇ ਮਹਾਂਬਲੀ ਉਦਮਾਂ ਸਦਕਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਸਰਾਭਾ ਇਕ ਕੌਮੀ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਰੌਸ਼ਨ ਸੂਹਾ ਸਿਤਾਰਾ ਬਣ ਕੇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵੰਡਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਨੇ ਦੁਬਈ ਸਥਿਤ ਗੁ. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ, ਜੈਬੇਲ ਅਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ

ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕਾਮਨਾ, ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਦੁਬਈ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ, ਜੈਬੇਲ ਅਲੀ, ਦਬਈ 'ਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੌਸ਼ਿਕ ਕਾਊਂਸਲੇਟ ਜਰਨਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ੍ਰ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਧਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੇਵਕ ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਉਬਰਾਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਕੇਂਦਰੀ ਆਵਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਦੁਬਈ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ, ਜੈਬੇਲ ਅਲੀ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸੁੱਖ-ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅੱਜ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਬਈ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਤੀ ਕਰ ਰਹੇ, ਸਿੱਖ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਦੁਬਹੀ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ, ਜੈਬੇਲ ਅਲੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਧਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੇਵਕ ਐਸਪੀ ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੇਂਟ ਕਰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਊਂਸਲੇਟ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੌਸ਼ਿਕ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਪ੍ਰਭਲੀਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵਿਗੜੇ ਹਾਲਾਤ !

ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਜਾਰੀ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਛਾਂਟੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਵਸ਼ਿੰਗਟਨ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸੰਘੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਛੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਜਾਰੀ 'ਸ਼ਟਡਾਊਨ' ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਅਤੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਕਾਨੂੰਨਸਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਡੈੱਡਲਾਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਛਾਂਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਦ ਲਈ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕਰ ਕੇ, ਉਹ ਬਜਟ 'ਤਵਧੇਰੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਰਾਤ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਘੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਇਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, 'ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਸ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।'

ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਿੱਤਪੋਸ਼ਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ, ਸੈਨੇਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਟਰੰਪ ਮੌਜੂਦਾ ਖਰਚ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਆਖਿਰਕਾਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਸ ਨੂੰ ਝੁਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇਗਾ।

ਇਸ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਵਿੱਚਕਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮੰਦੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵੱਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਨੇਤਾ ਹਕੀਮ ਜੈਫ਼ਰੀਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਰੰਪ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ। ਹਾਊਸ ਸਪੀਕਰ ਮਾਈਕ ਜੌਹਨਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਸੈਨੇਟਰ ਐਡਮ ਸ਼ਿਫ਼ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਲਈ ਡਾਕਟਰੀ ਦੇਖਭਾਲ ਹੋਰ ਮਹਿੰਗੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤ ਕਾਂਗਰਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਫ਼ੰਡਿੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ। ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚਕਾਰ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਨ ਤਕ ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਲਾਦੇਨ ਬਾਰੇ ਚਿਤਾਵਨੀ, ਟਰੰਪ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਨਿਊਯਾਰਕ/ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਨੇਵੀ ਸੀਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੇਤਾ ਓਸਾਮਾ- ਬਿਨ- ਲਾਦੇਨ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 2001 ਵਿੱਚ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਲਡ ਟ੍ਰੇਡ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਟਵਿਨ ਟਾਵਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਬਾਰੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਟਰੰਪ ਨੇ ਵਰਜੀਨੀਆ ਦੇ ਨਾਰਫ਼ੋਕ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਨੇਵੀ ਦੀ 250ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਨੇਵੀ ਸੀਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 9/11 ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ, ਮੈਂ ਵਰਲਡ ਟ੍ਰੇਡ ਸੈਂਟਰ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਠੀਕ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਓਸਾਮਾ- ਬਿਨ- ਲਾਦੇਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਹਾਨੂੰ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।' ਮੈਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਓਸਾਮਾ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ।'

ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਵਰਲਡ ਟ੍ਰੇਡ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਝ ਸਿਹਰਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ।' ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਜਲ ਸੈਨਾ ਨੇ 'ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਯੂ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਕਾਰਲ ਵਿਨਸਨ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।' ਮਈ 2011 ਵਿੱਚ, ਯੂ.ਐੱਸ. ਨੇਵੀ ਸੀਲਜ਼ ਨੇ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਓਪਰੇਸ਼ਨ 'ਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ 'ਚ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਬਟਾਬਾਦ 'ਚ ਇੱਕ ਘਰ 'ਚ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਟਰੰਪ, ਜੋ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਿਡੇਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਜੰਗ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ ਸੀ।

ਪਰਫ਼ਿਊਮ ਦੀ ਬੋਤਲ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਕੀਤਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ! ਡਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਅਰਕਾਨਸਾਸ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਰਫ਼ਿਊਮ ਦੀ ਬੋਤਲ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼-ਨਿਕਾਲੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਵਿਆਹ ਇੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉੱਥੇ ਸੈਟਲ ਹੋਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਇੱਕ ਗਲਤਫ਼ਹਿਮੀ ਕਾਰਨ ਸਭ ਪੁੱਠਾ ਪੈ ਗਿਆ।

3 ਮਈ ਨੂੰ ਕਪਿਲ ਰਘੂ, ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ, ਅਰਕਾਨਸਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰੈਫ਼ਿਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਰੋਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਦੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ 'ਅਫ਼ੀਮ' ਲੇਬਲ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਦੇਖੀ। ਅਫ਼ੀਮ, ਇੱਕ ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਜੋ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁੱਦਾ ਹੈ।

ਪਰਫ਼ਿਊਮ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਅਫ਼ੀਮ

ਰਘੂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਅਫ਼ੀਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ 'ਅਫ਼ੀਮ' ਲੇਬਲ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਪਰਫ਼ਿਊਮ ਬੋਤਲ ਸੀ, ਪਰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। 'ਦਿ ਗਾਰਡੀਅਨ' ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਘੂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਸੈਲੀਨ ਕਾਊਂਟੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਰਕਾਨਸਾਸ ਸਟੇਟ ਕ੍ਰਾਈਮ ਲੈਬ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਪਰਫ਼ਿਊਮ ਸੀ, ਅਫ਼ੀਮ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਰਘੂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ।

ਜਦੋਂ ਰਘੂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਰਘੂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਗਲਤੀ ਦੱਸਿਆ, ਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਲੁਈਸਿਆਨਾ ਦੇ ਫ਼ੈਡਰਲ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਥੇ, ਯੂ.ਐੱਸ. ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਇਨਫ਼ੋਰਸਮੈਂਟ (ਆਈ.ਸੀ.ਈ.) ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 30 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਰੱਖਿਆ।

20 ਮਈ ਨੂੰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਘੂ ਨੂੰ ਅਫ਼ੀਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਘੂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼- ਨਿਕਾਲੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮੂਲੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਦੇਸ਼ -ਨਿਕਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਘੂ ਲਈ ਹੋਰ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਕਮਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਘਰ ਚਲਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਚਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ 3 ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਔਨਲਾਈਨ ਫ਼ੰਡਰੇਜ਼ਿੰਗ ਮੁਹਿੰਮ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਨ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ, ਉਸ ਨੂੰ 13,780 ਡਾਲਰ ਦਾਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਰਘੂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਰਾਤ ਫ਼ੋਨ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਰੋਂਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁੱਝ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ, ਉਸ ਨੇ 935 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵੀਜ਼ਾ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗਲਤਫ਼ਹਿਮੀ ਰਘੂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਦੁੱਖਾਂਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਬਾਲਗ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋੜਾ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗੁਜਰਾਤ

ਕੱਛ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਕੱਛ 'ਚ ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ 'ਚ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਬਾਲਗ ਜੋੜਾ ਭਾਰਤੀ ਸਰਹੱਦ 'ਚ 40 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਬੁੱਧਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦੋਵੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਸਲਾਮਕੋਟ ਦੇ ਲਾਸਰੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ ਭਾਰਤ ਆਏ ਹਨ। ਕੱਛ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸਲਾਮਕੋਟ ਦੇ ਲਾਸਰੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਉਹ ਮੰਗਲਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਭੱਜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 60 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਭਾਰ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਦੋਵੇਂ ਜਦੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਰਤਨਪਾਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਸੰਗਵਾਰੀ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ।

ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਖਾਦਿਰ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲੇਖਕਾ ਜਿਲੀ ਕੂਪਰ ਦਾ 88 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਦਿਹਾਂਤ

ਲੰਡਨ, 9 ਅਕਤੂਬਰ (ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) : 'ਰਾਈਵਲਜ਼' ਅਤੇ 'ਰਾਈਡਰਜ਼' ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਾਂ ਦੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲੇਖਕ ਜਿਲੀ ਕੂਪਰ ਦਾ 88 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਦਿਹਾਂਤ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਏਜੰਟ, ਫ਼ੈਲੀਸਿਟੀ ਬਲੰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਨੇ 50 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।÷ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, 'ਜਿਲੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲੜੀ, 'ਦਿ ਰਟਸ਼ਾਇਰ ਕ੍ਰੋਨਿਕਲਜ਼' ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਨਾਇੱਕ, ਰੂਪਰਟ ਕੈਂਪਬੈਲ-ਬਲੈਕ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।' ਕੂਪਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਿਸ਼ੀ ਸੁਨਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।